

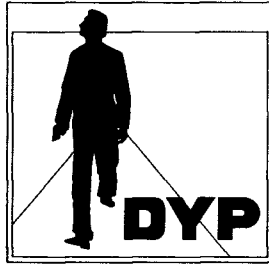
TBMM KUTUPHANESİ
Yer No:1986.01656 (1985)
Dmbs :1986.02186



DOĞRU YOL PARTİSİ

TÜZÜK VE PROGRAMI

14 Mayıs 1985 tarihli I. Büyük Kongre'de
kabul edilmiştir.



DOĞRU YOL PARTİSİ

TÜZÜK VE PROGRAMI

**14 Mayıs 1985 tarihli I. Büyük Kongre'de
kabul edilmiştir.**

F İ H R İ S T

Sayfa Madde

3	1	Kuruluş
3	2	Partinin amacı
4	3	Temel anlayışımız
5	4	Üye olma şartları
5	5	Partiye üye olamayacaklar
6	6	Partiye üye olamayacak kamu görevlileri
7	7	Partiye kayıt ve kabul
8	8	Genel Merkezin kayıt yetkisi
8	9	Partiden ayrılmış olanların tekrar alınması
9	10	Üye kayıt defteri
9	11	Üyeliğin partiliye sağladığı haklar
10	12	Üyelere düşen görevler
10	13	Parti üyelerinin diğer vatandaşlarla ilişkileri
11	14	Partiden ayrılma ve kayıt silme
13	15	Partinin yayın organları
13	16	Partili yazarlar
14	17	Temel teşkilât
15	18	İlçe ve il kongrelerinin zamanı
15	19	İlçe kongresi delegeleri
17	20	İl kongresi delegeleri
18	21	Delegelerin görev süresi
18	22	Kongre gündemi
19	23	Seçim yapılacak kongre öncesi resmi işlemler
19	24	Davet, yoklama ve kongrenin açılması
20	25	Kongre başkanlık divanı
21	26	Kongrenin görev yetki ve düzeni tutanakları

Sayfa Madde

23	27	Kongresini yapmayan kademeler
23	28	Olağanüstü kongreler
24	29	Yönetim kurullarının teşkili
24	30	Yönetim kurullarının süresi ve görev bölümü
25	31	Yönetim kurullarının görevleri
27	32	Yapılamayacak işler
28	33	Yönetim Kurulu toplantıları
28	34	Yönetim kurullarında boşalma
29	35	Müteşebbis kurullar
29	36	Görevden uzaklaştırma ve geçici kurullar
31	37	Büyük kongrenin kuruluşu
31	38	Büyük kongrenin görev ve yetkileri
32	39	Büyük kongrenin toplantıları, gündemi
33	40	Yoklama, divan seçimi, açış konuşması, raporların okunması
34	41	Görüşmeler ve kongre düzeni
35	42	Komisyonlar
36	43	Karar yeter sayısı
36	44	Seçim hazırlıkları
37	45	Kongre tutanakları
37	46	Küçük kongre kuruluş, görev ve toplantıları
37	47	Genel Başkanın seçimi, görev ve yetkileri
38	48	Merkez karar ve yönetim kurulları
40	49	Merkez Karar Kurulu ve Merkez Yönetim Kurulu'nun görev ve yetkileri
45	50	Disiplin işleri kuruluş ve görev
45	51	İlçe ve İl Disiplin Kurulları
46	52	Merkez Disiplin Kurulu
47	53	Müşterek Disiplin Kurulu
48	54	Disiplin kurulları ile ilgili ortak ilkeler
49	55	Disiplin kurullarına sevk yetkisi
50	56	Disiplin suç ve cezaları
53	57	Tedbir kararı
54	58	TBMM Grubu kurulması
54	59	Grup yönetim organları
55	60	Grup Disiplin Kurulu

Sayfa Madde

55	61	Grup üyelerinin görevleri
57	62	İl divanları
57	63	Kurul ve komisyonlar
58	64	Bürolar
59	65	Denetim yetkisi
59	66	Parti müfettişleri
59	67	Partinin gelirleri
61	68	Gelir makbuzları
61	69	Parti paralarının muhafazası ve harcamalar
62	70	Bütçe ve kesin hesabın hazırlanması, tasdiki
63	71	Kesin hesabın ilgili mercilere gönderilmesi
63	72	Yönetim kurullarının sorumluluğu
64	73	Muhasebe ve mali işler yönetmeliği
65	74	Seçimlere girmek
65	75	Milletvekili ön seçimlerine girecekler
65	76	Mahalli seçimler
67	77	Hükümet kurma ve koalisyonlara katılma
67	78	Merkez Yönetim Kurulu'ndan kabinede görev alabilecekler
67	79	Bakanların tesbiti
68	80	Resmi mercilere bilgi verilmesi
68	81	Tüzük değişikliği
68	82	Yönetmeliklerin hazırlanması
69	83	Tüzükte hüküm bulunmayan haller
69	84	Partinin kapanması
70		Geçici Hükümler (1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9)
71		Ek Madde (1, 2)
72	85	Yürürlük

DOĞRU YOL PARTİSİ TÜZÜĞÜ

BİRİNCİ KISIM GENEL ESASLAR

KURULUŞ

MADDE 1 – DOĞRU YOL PARTİSİ, Türkiye Cumhuriyeti Anayasa'sı, Siyasi Partiler Kanunu, Seçim Kanunu ve diğer ilgili kanunlar çerçevesinde faaliyette bulunan; Anayasa'nın Siyasi Partileri Demokratik Siyasi hayatın vazgeçilmez unsurları kabul eden 68.maddesi hükmünün getirdiği teminat ve inanca dayanan Siyasi bir kuruluştur.

Partinin Genel Merkezi Ankara'dadır.

Partinin özel işareti (DYP) dir.

PARTİNİN AMACI:

MADDE 2 – Doğru Yol Partisi,

a) Türkiye Cumhuriyeti Devletinin vatan ve millet bütünlüğüne sahip çıkmak ve korumak,

b) Toplumun huzuru, milli dayanışma ve adalet anlayışı içinde insan haklarına saygılı, Türk milliyetçiliğine bağlı olarak Anayasa'nın Başlangıç kısmında yer alan temel ilkelere dayanan, demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyetini korumaya ve yükeltmeye çalışmak,

c) Atatürk ilke ve inkilâplarını korumak ve yaşatmak,

d) "Hâkimiyet Kayıtsız Şartsız Milletindir" ilkesini, bütün unsurları ile hâkim kılmayı, çok partili demokrasiyi korumayı ve yaşatmayı temel görev bilmek,

e) Cumhuriyetimizi ve hür demokratik düzeni her türlü yıkıcı, ayırıcı ve bölücü akımlara karşı korumaya ve güçlendirmeye çalışmak,

f) Milletimizin muasır medeniyet seviyesine ulaşması için hürriyet içinde kalkınmayı medeniyetçi, hamleci ve ıslahatçı bir ruhla gerçekleştirmek,

g) Milli refahı yükseltmek, yükselen milli refahtan her yurttaşın faydalanabilmesini sağlayacak sosyal adalet ve sosyal güvenlik sistemlerini gerçekleştirmek, işsizliği, fakirliği, çaresizliği ve cehaleti ortadan kaldırmak,

h) Milletimizin, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası ve İnsan Hakları Beyannamesinde ifadesini bulan temel hak ve hürriyetleri ile tarihi, milli ve manevi değerlerini korumak, geliştirmek ve güçlendirmek,

i) Türk milletinin demokrasiye olan inancını ve bağlılığını koruyup geliştirmek ve Devletin bu inanç ve bağlılıktan kaynaklanan demokratik otoritesini sağlamlaştırmak,

j) Bu tüzük ve parti programında yazılı diğer hususları gerçekleştirmek,

Amacı ile kurulmuştur.

TEMEL ANLAYIŞIMIZ

MADDE 3 – Doğru Yol Partisi,

Bu amaçlara, Atatürk'ün belirlediği Türk Milliyetçiliğinden ve milletimizin tarihi, milli ve manevi değerlerinden, medeniyetçilik aşkından alacağı ilhamla ve hürriyetçi demokratik nizam içerisinde ulaşabileceğine inanır.

Bu amaçlara ulaşmada ve bütün faaliyetlerinde her türlü dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce ve inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle vatandaşlar arasında ayırım gözetmeyi reddeder.

İKİNCİ KISIM PARTİ ÜYELİĞİ

ÜYE OLMA ŞARTLARI:

MADDE 4 – Partiye,

Türk Kültürünü benimsemiş,

Partinin tüzük ve programını imzalayacağı giriş beyan-
namesi ile kabul eden,

Partiye aidat ödemeyi taahhüt eden,

21 yaşını doldurmuş bulunan,

Medeni ve siyasi hakları kullanma ehliyetine sahip
olan her Türk vatandaşı üye olabilir.

Milletvekili ve mahalli idareler seçimlerinde Parti üye-
si olmaksızın parti listesinde yer alanlar, seçimleri kazan-
dıkları takdirde, kendiliğinden parti üyesi olurlar.

PARTİYE ÜYE OLAMAYACAKLAR

MADDE 5 – Partiye,

a) Türk vatandaşı olmayanlar,

b) Başka bir partinin üyesi bulunanlar,

c) Kısıtlı olanlar,

d) Kamu hizmetinden yasaklılar,

e) Zimmet, ihtilâs, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcı-
lık, sahtecilik, inancı kötüye kullanma, dolanlı iflâs gibi
yüz kızartıcı suçlar ile istimal ve istihlâk kaçakçılığı dışın-
da kalan kaçakçılık suçları, resmi ihale ve alım-satımlara

fesat karıştırmak, Devlet sırlarını açığa vurma suçlarından biri ile mahkum olanlar,

f) Herhangi bir suçtan dolayı ağır hapis veya taksirli suçlar dışında üç yıl veya daha fazla hapis cezasına mahkum olanlar,

g) Türk Ceza Kanununun 2.Kitabının 1.Babında yazılı suçlardan veya bu suçların işlenmesini aleni olarak tahrik etmekten mahkum olanlar,

h) Türk Ceza Kanununun 312.maddesinin ikinci fıkrasında yazılı, halkı, sınıf, ırk, din, mezhep veya bölge farklılığı gözeterek kin ve düşmanlığa açıkça tahrik etme suçundan mahkum olanlar,

i) Türk Ceza Kanununun 536. maddesinin birinci, ikinci ve üçüncü fıkralarında yazılı fiillerle aynı kanunun 537.maddesinin birinci, ikinci, üçüncü, dördüncü ve beşinci fıkralarında yazılı fiilleri siyasi ve ideolojik amaçlarla işlemekten mahkum olanlar,

Üye olamazlar.

PARTİYE ÜYE OLAMAYACAK KAMU GÖREVLİLERİ

MADDE 6 – Partiye,

a) Hâkimler ve Savcılar, yüksek yargı organları mensupları, yüksek öğretim kurullarındaki öğretim elemanları, Yüksek Öğretim Kurulu Üyeleri, kamu kurum ve kuruluşlarının memur statüsündeki görevlileri ile yaptıkları hizmet bakımından işçi niteliği taşımayan diğer kamu görevlileri,

b) Özel kanunla veya özel kanunun verdiği yetkiye dayanılarak kurulmuş bankaların ve teşekküllerin yönetim ve denetim işlerinde çalışanlar ile aylık ve yevmiyeli memurları,

c) Kamu yararına çalışan derneklerden özel gelir kaynakları ve özel imkânları kanunla sağlanmış olanların merkez kurullarında görevli bulunanlar,

d) Öğrenciler,

e) Türk Silahlı Kuvvetleri Mensupları,

Üye kaydedilemezler.

PARTİYE KAYIT VE KABUL

MADDE 7 – Partiye üye olmak isteyen bir kimse sürekli oturduğu yahut işyerinin bulunduğu ilçe başkanlığına, alındı belgesi karşılığında, iki partilinin, tezkiyesini taşıyan bir giriş beyannamesi doldurarak verir veya posta ile taahhütlü olarak gönderir. İlçe yönetim kurulu giriş beyannamesindeki bilgileri tam ve yeterli görmediği takdirde müracaat sahibinin durumunu oturduğu yerdeki partililerden veya resmi mercilerden ayrıca sorabilir. İlçe yönetim kurulu inceleme ve soruşturmasını en geç 15 gün içinde tamamlayarak müracaat sahibinin üye kaydedilmesine veya edilmemesine karar verir. Karar üyeliğe kabul şeklinde ise beyanname sahibi müracaat tarih ve sırasına göre üye kayıt defterine kayıt edilir, durum karar tarihinden itibaren 5 gün içinde ilgiliye tebliğ edilir. Karar, isteklilerin partiye alınmaması yolunda ise bu husus 5 gün içinde kendilerine yazılı olarak bildirilir. İlçe yönetim kurulu, üyeliğe kabul edilmemeye dair kararlarında gerekçe göstermek zorunda değildir. İlçe yönetim kurulu, üye olmak isteğini kabul etmezse veya 15 gün içerisinde herhangi bir karar vererek tebliğ etmediği takdirde istekli red kararının tebliğinden veya 15 günlük sürenin bitiminden itibaren 5 gün içinde il yönetim kuruluna başvurabilir. İl yönetim kurulunun 15 gün içinde vereceği karar kesindir.

Bir kimse bütün yurtta yalnız bir ilçede partiye üye kaydolabilir. Kayıt yeri o kişinin devamlı oturduğu veya iş yerinin bulunduğu mahalle veya köyün bağlı olduğu ilçedir. Üye, ikâmetgâhı veya iş yerini değiştirmedikçe başka bir ilçeye kaydının naklini isteyemez ve nakledilemez.

GENEL MERKEZİN KAYIT YETKİSİ

MADDE 8 – Doğru Yol Partisi'ne girmek isteyen ve kanuni sakıncası bulunmayan TBMM üyelerinin Partiye kabulleri ancak Merkez Yönetim Kurulu kararı ile olabilir. Bunlara ait giriş beyannamelerinin bir sureti arzu ettikleri ilçeye gönderilerek kayıtları yapılır. Merkez Yönetim Kurulu Partiye alınmalarında fayda gördüğü kimselerin alınmalarına karar verir ve bunların giriş beyannameleri istedikleri ilçeye gönderilerek kayıtları yaptırılır.

Merkez Yönetim Kurulu kararı ile partiye alınan kimselerin üyeliği hakkında, ilgili il ve ilçe yönetim kurulları fikir ve görüşlerini belgeleri ile birlikte Merkez Yönetim Kuruluna bildirirler. Bu kurulun kararı kesindir.

PARTİDEN AYRILMIŞ OLANLARIN TEKRAR ALINMALARI

MADDE 9 – Partiden daha önce istifa etmiş olanların partiye tekrar alınabilmeleri ilçe yönetim kuruluna müracaat ve bu kurulun müspet kararıyla olur. İlçe yönetim kurulu müracaatı reddederse ilgili, bir üst kurula (İl Yönetim Kuruluna) başvurabilir. İl Yönetim Kurulu kararı kesindir.

Partiden evvelce ayrılmış olan, küçük kongre, Merkez Yönetim Kurulu, Merkez disiplin kurulu üyeleri ile milletvekillerinin ve il merkezi belediye başkanlarının partiye yeniden alınmaları Merkez Yönetim Kurulu kararı ile mümkündür. Merkez Yönetim Kurulunun kararı kesindir.

Partiden, kanuni zorunluklar sebebiyle ayrılmış olanlar, kanuni engelin kalkması üzerine, yeniden kayıt olmayı ilgili yönetim kurullarından isteyebilirler. Bu istekte bulunan üyenin kaydı yenilenebilir.

ÜYE KAYIT DEFTERİ

MADDE 10 – İlçe Yönetim Kurulu, genel merkezce hazırlanıp gönderilen ve ilçe seçim kurulu başkanına tasdik ettirilen bir üye kayıt defteri tutar. Bu defterde, ilçeye bağlı her köy ve mahalle için yeterli birer bölüm ayrılır. Parti üyeliğine kabul edilenler, mensup oldukları köy veya mahalleye göre sıra numarası verilerek bu deftere kaydedilirler.

Üye kayıt defterinin ihtiva edeceği bilgiler ile kayıtlarla ilgili diğer hususlar, üye giriş beyannamelerinin tanzimi, doldurulması ve saklanması, bu defterlere istinaden genel merkeze gönderilmek üzere hazırlanacak özet bilgilerin nasıl düzenleneceği gibi hususlar yönetmelikte gösterilir.

ÜYELİĞİN PARTİLİYE SAĞLADIĞI HAKLAR

MADDE 11 – Parti üyeleri,

- a) Parti içi toplantılara katılmak, düşünce ve dileklerini bildirmek,
- b) Kongre delegeliklerine ve parti organlarına aday olmak, seçildikleri takdirde görev alarak çalışmak,
- c) Seçimlerde aday yoklamalarına girebilmek ve seçildikleri takdirde partinin aday listelerinde yer almak,
- d) Her türlü seçmek ve seçilmek,
- e) Parti program ve tüzüğünün uygulanması ile ilgili görüş ve düşüncelerini, kademelere riayet ederek, parti teşkilât ve görevlilerine yazılı veya sözlü olarak duyurmak, haklarına sahiptirler.

ÜYELERE DÜŞEN GÖREVLER

MADDE 12 – Parti Üyeleri,

a) Parti içinde karşılıklı sevgi, saygı, feragat ve ahlâk kurallarına dayanan bir fikir ve ideal beraberliğini oluşturmanın ve sürdürmenin gereğine inanırlar.

b) Parti birliğini korumayı; parti içi çalışmalarda sevgi ve güven ve ahangi bozacak söz, yayın ve davranışlardan sakınmayı; partinin tüzük, program, yönetmelik ve yetkili kurul karar ve bildirilerine uymayı partiye mensup olmanın verdiği şuur ve anlayışın tabii bir gereği bilirler.

c) Parti ilkelerini anlatmaya, yaymaya ve geliştirmeye çalışırlar.

d) Bağlı oldukları kademelere, partinin gelişmesi ve parti meseleleri ile ilgili görüş ve düşüncelerini, tam bir açıklık ve gönül rahatlığı ile bildirirler.

e) Parti içi çalışmalarda ve parti faaliyetlerinde hür tartışmaların, açıklık ve ahengin fayda ve lüzumuna inanırlar.

f) Partinin katıldığı her türlü seçimlerde partinin ve partili adayların kazanması için çalışmayı ve oy vermeyi görev sayarlar.

PARTİ ÜYELERİNİN DİĞER VATANDAŞLARLA İLİŞKİLERİ

MADDE 13 – Parti Üyeleri,

a) Türkiye Cumhuriyeti Anayasa'sı ve kanunlarına saygı ve itaatı her şeyin üstünde tutarlar. Başkalarının hak ve hürriyetlerine el ve dil uzatmazlar.

b) Beşeri ilişkilerde ahlâk kurallarına riayet ederler.

c) Vatandaşlar arasında kin, düşmanlık, nefret ve partizanlık gibi davranışlarda bulunmayı reddederler.

d) Bölücü, yıkıcı, ayırıcı ve demokratik inanç ve düzene aykırı her türlü anlayış, tutum ve davranışın karşısında olmayı milli bir görev sayarlar.

e) Milletin mutluluk ve yüksek menfaatlerini herşeyin üstünde tutarak, parti nüfuzunu ve partideki görevlerini bu ilke dışında kullanmaktan dikkatle kaçınırlar.

PARTİDEN AYRILMA VE KAYIT SİLME

MADDE 14 – İlçe Yönetim Kurulu, üyelikten ayrılmayı gerektiren kanuni zorunluluk halleri saklı kalmak üzere,

a) Partiden ayrıldığını, bağlı bulunduğu ilçe başkanlığına, şahsen veya taahhütlü mektupla bildiren,

b) Başka bir partiye kaydolduğu anlaşılan,

Üyenin kaydını, alacağı kararla siler.

Başka bir partiye girmesi sebebiyle kaydının silinmesine karar verilen üyeye, bu karar 5 gün içinde tebliğ edilir. İlgilinin, tebliğden itibaren, 5 gün içinde, il yönetim kuruluna itiraz hakkı vardır. İl yönetim kurulu on gün içinde kararını verir ve ilgiliye tebliğ eder. Bu karar kesindir.

Başka bir partiye girdiği anlaşılan üyenin kaydının ilçe yönetim kurulu tarafından silinmediği anlaşıldığı takdirde, il yönetim kurulu, ilçe yönetim kurulunu göreve çağırır. İlçe yönetim kurulu bu uyarıya rağmen kayıt silme işlemini yapmadığı takdirde, il yönetim kurulu, bu durumdaki üyenin kaydını silmeye yetkilidir. İl yönetim kurulunun bu kararına karşı Merkez Yönetim Kuruluna yukarıdaki esas ve süreler dahilinde itiraz edilebilir.

c) Partiye üye kaydedilen bir kimsenin, üye kabul edildikten sonra, üye olmaya engel bir durumunun bulunduğu haber alınırsa, ilçe yönetim kurulu bu bilgiyi edinmesinden itibaren 10 gün içinde gerekli araştırmayı yapar ve ilgiliyi dinleyerek dosyayı kendi görüşü ile birlikte il yönetim kuruluna gönderir. İl yönetim kurulunun on gün içinde vereceği karar kesindir.

Kaydı silinen üyenin istifa mektubu veya işleme esas olan belgeler özel bir dosyada saklanır, üye kayıt defterine ve giriş beyannamesine gerekli not düşülür.

Yetkili resmi mercilerin Siyasi Partiler Kanununa göre alacakları karar veya emir üzerine kaydı silinenler partinin hiçbir organına itirazda bulunamazlar.

ÜÇÜNCÜ KISIM

YAYIN ORGANLARI

VE

PARTİLİ YAZARLAR

PARTİNİN YAYIN ORGANLARI

MADDE 15 – Partinin kendi malı olan gazete ve dergiler, Merkez Yönetim Kurulunun kendi içinden seçeceği bir veya daha fazla üyenin direktifi ve denetimi altında bulundurulur. Bunlar arasında yönetim ve yayında anlaşmazlık çıktığı takdirde, ihtilâf Merkez Yönetim Kurulu tarafından karara bağlanır.

Alt kademelerce yürütülen süreli veya süresiz yayınlar da yukarıdaki esaslar dahilinde, birinci derecede ilgili yönetim kurulunun direktif ve denetimi altında bulundurulur .

PARTİLİ YAZARLAR

MADDE 16 – Parti üyesi olan yazarlar, kitap, gazete ve dergilerde siyasi felsefe, program ve metot tartışmalarında bulunabilirler. Ancak, bu tartışmalarda partinin genel tutum ve politikasını, kongre ve kurul kararlarını veya parti organlarının karar ve icraatını yahut parti üyelerini tezyif edici veya küçük düşürücü ifadeler kullanamazlar.

DÖRDÜNCÜ KISIM PARTİ TEŞKİLATI

BİRİNCİ BÖLÜM PARTİNİN TEMEL KURULUŞLARI

TEMEL TEŞKİLAT

MADDE 17 – Partinin temel teşkilatı şunlardır:

1) İLÇE TEŞKİLATI

- a) İlçe Kongresi,
- b) İlçe Başkanı,
- c) İlçe Yönetim Kurulu,
- d) İlçe Disiplin Kurulu (İl yönetim Kurullarınca lüzum görülen ilçelerde)

2) İL TEŞKİLATI

- a) İl Kongresi,
- b) İl Başkanı,
- c) İl Yönetim Kurulu,
- d) İl Disiplin Kurulu,

3) MERKEZ TEŞKİLATI

- a) Büyük Kongre,
- b) Genel Başkan,
- c) Merkez Karar Kurulu,
- d) Merkez Yönetim Kurulu,
- e) Merkez Disiplin Kurulu,
- f) Küçük Kongre,

Partinin ilçe teşkilâtı, illerin merkez ilçeleri ile bağlı ilçelerinin merkezlerinde; İl teşkilâtı il merkezinde; Merkez teşkilâtı Ankara'da bulunur. İlçe teşkilâtı il teşkilâtına, il teşkilâtı da Merkez teşkilâtına bağlı olarak çalışır.

İLÇE VE İL KONGRELERİNİN ZAMANI

MADDE 18 – İlçe ve illerin normal kongreleri, en geç iki yılda bir yapılır. Her kademe kendi kongresinin tarihini, çevrenin iklim ve iş durumunu da gözönünde bulundurarak ve üst kademenin tasvibini alarak tespit eder. İl yönetim kurulunca ilçe kongresine izin verilmediği takdirde, ilçe yönetim kurulu, il yönetim kurulundan, gerekçeli bir kararla, durumun tekrar gözden geçirilmesini ister. İl yönetim kurulu kararında ısrar ederse, görüşünü de ekleyerek beş gün içinde Merkez Yönetim Kuruluna gönderir. Merkez Yönetim Kurulunun kararı kesindir. il kongresine izin verilmediği takdirde ilgili il idare kurulu durumu bir defa daha gözden geçirilmesini gerekçeli bir kararla Merkez Yönetim Kurulundan isteyebilir. Merkez Yönetim Kurulunun kararı kesindir.

Merkez Yönetim Kurulunca ertelenmiş veya iptal edilmiş olan kongrelerin yapılmasına izin verildiği takdirde kurul, kongrenin gününü de, onbeş günden az olmamak üzere, tayin ederek ilgili kademelere bildirir.

Sürelere riayet etmek şartı ile il ve ilçelerin kongrelerinin tarihlerini Merkez Yönetim Kurulunun tespit etmesi mümkündür.

İLÇE KONGRESİ DELEGELERİ

MADDE 19 – İlçe kongrelerine katılacak delegeler şunlardır:

- a) Seçilmiş üyeler,

İlçe kongresi, ilçe çevresindeki köy ve mahallelerde partiye kayıtlı bulunan üyelerin seçecekleri, sayısı 400'ü geçmeyen delegelerden teşekkül eder. Delege seçimlerinin başlama tarihi Merkez Yönetim Kurulunca tespit edilerek kademelere bildirilir.

Delege seçimlerine, bu seçimlerin başlama tarihinden üç ay öncesine kadar partiye üye kaydolanlar katılabilirler.

Her ilçe yönetim kurulu, delege seçimlerinin başlama-sından üç ay önce, o tarihe kadar partiye üye kaydolmuş bulunanların bir listesini, köy ve mahalleler itibariyle hazırlayarak bağlı olduğu il başkanlığına ve il başkanlığı kanaliyle parti genel merkezine gönderir. Delege seçimleri bu listelerde kayıtlı olan üyelerce yapılır.

Köy ve mahallelerde partiye kayıtlı bulunan ilk on üyeye kadar bir delege şartını muhafaza etmek kaydı ile, geriye kalan her on üye ve küsuratı için de birer delege seçilir.

Delege sayısı 400'ü aştığı takdirde, ilçe yönetim kurulu kayıtlı bulunan üyelere göre orantılı olarak her mahalle ve köy için delege sayısını tespit eder.

İlçe Yönetim Kurulu, köy ve mahallelerde delege seçimine katılacak üyelerin tasdikli listeleri ile her köy ve mahallede seçimin yapılacağı yer, gün ve saati partinin ilçe binası ile köy ve mahallelerdeki uygun yerlere asmak suretiyle seçimden en az on gün evvel ilan eder.

İlçe yönetim kurulu, köy ve mahallelerde delege seçimlerini yürütmek üzere, kendi içinden bir veya birkaç üyeyi görevlendirebileceği gibi, münhasıran bu işlemleri yürütmek üzere köy veya mahalledeki üyelere birisini de görevlendirebilir.

Seçim sonuçları, toplantı başkanı ve yardımcısı ile parti görevlisi tarafından imzalanacak bir tutanağa geerilir. Tutanağın bir sureti seçim yapılar yere asılır, iki sureti de ilçe başkanına teslim edilir.

Delege seçimlerine karşı, ilgili köy veya mahalleden partiye kayıtlı bulunan üyelerin en az beşte biri tarafından, seçim yapılmasından itibaren iki gün içinde, gerekçeli olarak varsa ilçe disiplin kuruluna, ilçe disiplin kurulu yoksa il disiplin kuruluna itiraz edilebilir. Disiplin kurulları ilçe yönetim kurulunun grşnde ihtiva eden delege seçim tutanak ve dosyasını getirtip inceleyerek, itirazı 3 gün içinde kesin karara bağlar.

Ancak, yukarıdaki esaslara göre delege seçimi yapıldıktan sonra, geçecek altı ay zarfında ilçe kongresi yapılmamışsa delege seçimleri yenilenir.

Delege seçimleri ile ilgili olarak Siyasi Partiler Kanununda ve Tüzük de hüküm bulunmayan hususlar yönetmelikte gösterilir.

b) Tabii yeler

İlçe Başkanı ve ilçe yönetim kurulu yeleri, ilçe kongresinin tabii üyesidirler. Geçici ilçe yönetim kurulunun başkan ve yeleri ilçe kongresine katılabilirler, ancak bunlardan delege sıfatını taşımayanların oy kullanmaya hakları yoktur.

İL KONGRESİ DELEGELERİ

MADDE 20 – İl Kongresi řu şekilde oluşur:

a) Seçilmiş yeler,

İl kongresinin seçilmiş yeleri, sayısı 600' geçmemek üzere, ilçe kongrelerince seçilmiş delegelerdir.

İlçelerden il kongresine katılacak delege sayıları, her ilçede son milletvekili genel seçiminde partinin aldığı oyların yüzde biri olarak hesaplanır.

Bu suretle tespit edilen il kongresi delege sayısı 600'ü geçtiği takdirde, toplam delege sayısı 600'e bölünerek bulunacak katsayıya ilçelerin delege sayıları ayrı ayrı bölünüp, ilçe delege sayıları yeniden düzenlenir.

Delegeler kongre üyeleri arasından seçilebileceği gibi, o ilçede partiye kayıtlı diğer üyeler arasından da seçilebilir.

Delege seçimi Siyasi Partiler Kanununu 21.maddesindeki esaslar dahilinde yapılır.

b) Tabii Üyeler

O ilin partili milletvekilleri, il başkanı ve il yönetim kurulu üyeleri, il disiplin kurulu başkanı ve üyeleri il kongresinin tabii üyesidirler. Geçici yönetim kurulu başkan ve üyeleri de kongreye katılırlar, ancak bunlardan ayrıca delege sıfatını taşımayanların oy hakkı yoktur.

DELEGELERİN GÖREV SÜRESİ

MADDE 21 — İlçe ve il kongrelerinin seçilmiş delegelerinin görev süresi kendilerini seçen kongrenin gelecek normal toplantısına kadar devam eder.

KONGRE GÜNDEMİ

MADDE 22 — İlçe ve il kongrelerinin gündemi kendi kademelerinin yönetim kurulu tarafından hazırlanır. Gündemin, kanunlara ve parti tüzüğüne uygun olarak hazırlanmasından ilgili yönetim kurulu sorumludur. Gündem hazırlanırken üst kademelerin o kongrede görüşülmesini istedikleri hususlar gözönünde bulundurulur.

Kongrede hazır bulunan delegelerin çoğunluğunun kararı ile gündem maddelerinin sırası değiştirilebilir. Ayrıca, hazır bulunan delegelerin en az beşte birinin yazılı isteği üzerine kanunlara, partinin tüzük ve programına aykırı olmayan konuların gündeme alınması kongrece kararlaştırılabilir. Kongreler, gündemdeki konuların görüşülmesini çabuklaştırmak amacıyla yeteri kadar komisyon kurabilir.

SEÇİM YAPILACAK KONGRE ÖNCESİ RESMİ İŞLEMLER

MADDE 23 – Seçim yapılacak ilçe veya il kongrelerinin toplanmasından en az onbeş gün önce kongreye katılacak delegeleri gösteren listeler yetkili seçim kurulu başkanına iki nüsha halinde verilir. Ayrıca, toplantının yeri, günü, saati ile çoğunluk sağlanamadığı takdirde yapılacak ikinci toplantıya ilişkin hususlar da bildirilir. Seçim Kurulu başkanı tarafından onaylanan listeler ile toplantıya ilişkin diğer hususlar, toplantı tarihinden yedi gün önce, ilçe veya il binasına asılmak suretiyle ve üç gün süreyle ilan edilir. İlan süresi içinde yapılacak itirazlar hâkim tarafından incelenerek karara bağlandıktan sonra listeler kesinleşir ve kesinleşen listeler ile toplantıya ilişkin diğer hususlar kongrede esas alınır.

DAVET, YOKLAMA VE KONGRENİN AÇILMASI

MADDE 24 – Kongrenin toplanacağı gün, saat ve yer ile gündemi, kongre gününden en az on gün önce, o yerdeki alışılmış ilân vasıtaları ile ilân edilir. Gazete ile ilâna lüzüm bulunup bulunmadığına ilgili yönetim kurulunca karar verilir.

ilçe ve il yönetim kurulları, toplantıdan en az yedi gün önce, kongreye katılacak delegelere yazılı davet çıkar.

rarak kongrenin yerini, gününü, saatini ve gündemini, ilk toplantıda çoğunluk sağlanamadığı takdirde ikinci toplantı ile ilgili hususları bildirirler.

Seçim yapılacak kongreye, Siyasi Partiler Kanununun 21.maddesinde tespit edilen esaslar dahilinde kesinleşen listelerde isimleri bulunan delegeler katılabilirler.

Her kademe kongresi, kendi yönetim kurulu başkanı veya ikinci başkanı, yahut yönetim kurulundan bir üye tarafından yoklama yapıldıktan sonra, üye tam sayısının yarısından bir fazlasının mevcudu ile açılabilir. İlgili yönetim kurulundan hiç kimse kongreye katılmamış ise kongre, bir üst yönetim kurulunun görevlendireceği kişi tarafından yoklama yapılarak açılır.

İlk toplantıda salt çoğunluk sağlanamadığı takdirde toplantı ertesi güne bırakılır. İkinci toplantı aynı yerde, aynı saatte ve aynı gündemle, hazır bulunan delegelerle yapılır.

KONGRE BAŞKANLIK DİVANI

MADDE 25 – İlçe ve il kongreleri açıldıktan sonra, bir kongre başkanı, bir ikinci başkan ve iki kâtip üyeden ibaret başkanlık divanı teşkil edilir. Başkan adayı bir kişi ise seçim işaret oyu ile yapılır, aday birden fazla ise gizli oya başvurulur. İkinci başkan ve kâtip üyeler işaret oyu ile seçilirler. Divan, kararlarını çoğunlukla verir. Oyların eşitliği halinde başkanın bulunduğu tarafın dediği olur.

Kongre başkanı toplantıyı yönetir, gündemi uygular, toplantı düzenini sağlar.

Görüşmeler sırasında toplantı düzenini bozanlara Divan Başkanı önce ihtar verir, iki ihtara rağmen düzeni bozmaya devam edenler toplantıdan, oy hakları saklı kalmak

şartı ile çıkarılır. Başkan, konuşma sırasında gündem veya konu dışına çıkanları önce uyarır, ısrar etmesi halinde sözünü keser.

Kongre başkanı, Siyasi Partiler Kanununun 4.kısımında yazılı yasaklara aykırı konuşma yapan veya davranışta bulunan kongre üyelerine derhal müdahale eder, bu yola gidenlerin sözünü keser ve gerekli görürse toplantıdan çıkarır. Dinleyicilerden bu yola gidenler olursa bunları dışarı çıkarttırır ve gerekli görürse toplantıya ara verir, dinleyici yerlerini boşalttırabilir.

KONGRENİN, GÖREV, YETKİ VE DÜZENİ, TUTANAKLARI

MADDE 26 — Kongrelerin çalışmalarında gündem esastır, ancak tüzüğün 22.maddesinin ikinci fıkrası hükümleri saklıdır.

İlçe ve il kongreleri, kendi kademelerinin üst karar ve denetim organıdır.

Bu sıfatla:

a) Kendi kademesi yönetim kurulunun çalışma raporunu ve faaliyetlerini görüşür. İlçe ve il kongrelerinden önce kurullarının çalışma raporu okunur, görüşülerek karara bağlanır.

b) Yönetim Kurulunun gelir-gider ve harcamalarını gösteren yıllık kesin hesap raporu ile gelir-gider cedvelleri ve bilânçoları kongreye sunulur. Kongre, yönetim kurulunun gelir ve giderleri ile bunlara ait belgeleri kuracağı bir komisyona inceletir. Komisyon en kısa zamanda incelemelerini tamamlayarak raporunu başkanlık divanına verir. Komisyon raporu kongrece görüşülüp kabul veya reddedilir. Kongre yönetim kurulunun hesap raporunu onayladığı takdirde bu kurul ibra edilmiş olur.

İlçe ve il kongrelerinde çalışma raporu ile hesap durumu hakkında görüşme yapıp karar verilmeden yeni seçimlere geçilemez.

c) (Kurucular Kurulunun 26.4.1985-59 kararı ile kaldırılmıştır.

d) Kongreler, gelecekteki hizmet ve çalışmaları için yeni seçilecek yönetim kurullarına gerekli direktif ve kararları verirler.

e) Kongrelerde kanunların yasakladığı hususlar dışında her türlü genel siyasi konular ile ülke ve bölge meseleleri ve mahalli kamu hizmetleri hakkında görüşme yapıp karar alınabilir.

f) Kongreler, üyelerinin tekliflerini inceler, yetkili olduğu konuları karara bağlar, yetkisi dışında olanları yönetim kurulu kanalı ile ilgili kademelere bildirir. Kongre üyelerinin dilek ve şikâyetlerini değerlendirir.

g) İlçe kongreleri, ilçe başkanını, ilçe yönetim kurulunun asıl ve yedek üyelerini, il yönetim kurulunca lüzumlu görölmüş olması halinde ilçe disiplin kurulu asıl ve yedek üyelerini, il kongresine katılacak delegeleri; İl kongresi il başkanını, il yönetim kurulunun asıl ve yedek üyelerini, il disiplin kurulunun asıl ve yedek üyelerini, büyük kongreye katılacak delegeleri seçer.

h) Kongrelerde, kanunların ve parti tüzüğünün verdiği diğer görevleri yerine getirir.

Kongrelerde, gündemdeki konular üzerinde konuşmak isteyen üyelere sıra ile söz verilir. Kademe yönetim kurulu başkanı ile bu kurul adına söz isteyenler ve komisyon başkanı ve sözcülerine öncelikle söz verilir.

Kongreler, çalışmalarını hızlandırmak üzere yeteri ka-

dar komisyon kurabilirler. Komisyonların üye sayısı üç-yedi kişi olabilir. Her komisyon kendi üyeleri arasından bir başkan ve bir sözcü seçer. Komisyonlar kendilerine havale edilen işleri en kısa zamanda inceleyerek raporlarını divan başkanına sunarlar. Görüşmelerde bu raporlar esas alınır.

Kongrelerde, ilçe ve il başkanları ile yönetim ve disiplin kurullarının asıl ve yedek üyeleri ve bir üst kongreye katılacak delegeler Siyasi Partiler Kanununun 21.maddesi uyarınca seçilirler. Seçim Sandık Kurullarınca açıklanan seçim sonuçları kongre tutanağına geçirilir.

Kongre tutanakları, kongre başkanlık divanınca en az üç suret olarak düzenlenir ve yeni seçilen yönetim kuruluna teslim edilir. Bu tutanakların birer sureti sırasıyla üst kademelere gönderilir.

KONGRESİNİ YAPMAYAN KADEMELER

MADDE 27 – Her ne sebeple olursa olsun normal kongresini yapmamış olan ilçe veya il teşkilatı üst kademe kongresine katılamaz.

OLAĞANÜSTÜ KONGRELER

MADDE 28 – İlçe kongresi, kongre delegelerinden en az beşte birinin yazılı isteği üzerine veya İlçe yönetim kurulunun yahut üst kademe yönetim kurullarının kararı ile olağanüstü toplanır.

İl kongresi, kongre üyelerinden en az beşte birinin yazılı isteği üzerine veya il yönetim kurulunun, yahut Merkez Yönetim Kurulunun kararı ile olağanüstü toplanır.

Olağanüstü toplantılarda sadece gündemde yer alan konular görüşülerek karara bağlanır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İLÇE VE İL

YÖNETİM KURULLARI

YÖNETİM KURULLARININ TEŞKİLİ

MADDE 29 – İlçe ve il yönetim kurulları kendi kademe kongreleri tarafından, Siyasi Partiler Kanunun 21.maddesi esasları dahilinde seçilirler. İlçe yönetim kurulu, ilçe başkanı ile birlikte 9 kişiden; il yönetim kurulu, il başkanı ile birlikte 15 kişiden oluşur. Bu kurulların asıl üyeleri kadar da yedek üyeleri seçilir.

Partiden geçici çıkarma cezası almış olanlar yönetim kurullarına seçilemezler. Ana, Baba, çocuklar ve kardeşler ile karı koca aynı yönetim kurulunda bir arada bulunamazlar. İlçe ve il yönetim kurullarına ancak o ilçe veya il' de sürekli oturanlar veya daimi iş yeri orada bulunanlar seçilebilirler.

Yönetim Kurulu başkan ve üyeliği ile hangi kademedede olursa olsun başka bir yönetim kurulu başkan ve üyeliği bir kişide birleşemez. Milletvekilleri partinin ilçe ve il yönetim kurullarında görev alamazlar.

YÖNETİM KURULLARININ SÜRESİ VE GÖREV BÖLÜMÜ

MADDE 30 – İlçe ve il yönetim kurullarının görev süresi gelecek normal kongreye kadar devam eder. Bu süre içinde ölen, istifa eden veya müstafi sayılan, yahut başka sebeplerle ayrılanların yerine, almış oldukları oy sayısına göre yedekler çağırılır.

Yönetim Kurulları seçimden sonra yapacakları ilk toplantıda aralarında görev bölümü yaparak bir başkan yardımcısı, bir sekreter ve bir muhasip üye seçerler.

BAŞKAN: Kendi kademesinin sınırları içinde partiyi temsil eder. Yönetim Kurulunun gündemini hazırlar. Bağlı teşkilâtı denetler. Yazışmaları yapar. Ancak, mali işlerle ilgili yazışmalarda muhasip üyenin, diğer yazılarda sekreter üyenin imzası da bulunur. Acil hallerde başkan, sorumluluğu üzerine alarak yalnız kendi imzasıyla yazışma yapabilir.

İKİNCİ BAŞKAN : Başkanın yardımcısıdır. Onun tarafından verilen işleri yürütür. Başkanın bulunmadığı halde onun yetkilerini kullanır.

SEKRETER ÜYE : Kanun, parti tüzük ve yönetmeliklei uyarınca tutulması gereken defter, kayıt ve dosyaları tutar. Yönetim kurulu kararlarını deftere yazar ve üyelere imza ettirir. Bütün kayıt ve dosyaları başkanla birlikte muhafaza eder. Başkan ve ikinci başkan bulunmadığı zaman partiyi temsil eder.

MUHASİP ÜYE : Yönetim kurulunun hesap işlerini yürütür. Kanun, parti tüzük ve yönetmelikleri gereğince tutulması gereken muhasebe defter ve kayıtlarını tutar. Başkan ve muhasip üye, harcamaların kurul kararlarına uygunluğundan birlikte sorumludurlar. Aidatları tahsil eder, Yönetim kuruluna partiye gelir sağlama imkanlarını teklif eder. Üst kademelere ve kongreye sunulmak üzere kesin hesap raporlarını ve yıllık bütçe tasarılarını hazırlar. Bu görevlerin yerine getirilmesinden birinci derecede sorumludur.

YÖNETİM KURULLARININ GÖREVLERİ

MADDE 31 – İlçe ve il yönetim kurullarının görevleri şunlardır:

a) Kanun, parti tüzüğü ve yönetmeliklerinin gereklerini, Merkez Karar Kurulu ve Merkez Yönetim Kurulu ka-

rarlarını yerine getirmek, üst kademelerin talimatlarına ve kararlarına uymak, kendi kademe kongresinin kararlarını uygulamak, bağlı teşkilâtı denetlemek ve aralarında ahenk ve koordinasyonu sağlamak,

b) Partinin siyasi görüş ve felsefesi ile genel politikasını çevresinde anlatmak ve yaymak, halkın partiye sevgisini ve oy verme temayülünü arttırmaya çalışmak, partinin gelişmesi için düşündüklerini üst kademelere bildirmek,

c) Seçimlerde partiye ve parti adaylarını kazandırmaya çalışmak,

d) Ülkenin ve kendi çevresinin genel ve mahalli meseleleri ile ilgilenmek, görüşlerini üst kademelere bildirmek,

e) Kendi çevresindeki bütün siyasi çalışmaları yakından takip ederek değerlendirmek, Çevrenin sosyal, ekonomik, sağlık, bayındırlık gibi işleri hakkında mahalli belediye ve il genel meclislerinde bulunan üyelerini aydınlatmak,

f) Seçimlerde yapılması gereken çalışmaları, çevresinin özelliklerini dikkate alarak, kamu huzur ve güvenini bozmadan yürütmek,

g) Kademesinde tutulması gereken defter, kayıt ve dosyaları tutmak ve saklamak,

h) Kademe kongrelerinin gündemini hazırlamak, Bu kongrelere sunulmak üzere çalışma raporu, yıllık bütçe tasarısı ve kesin hesap raporları ile gelir-gider cetvellerini ve bilânçoları hazırlamak, bunları kanunda yazılı süreler içerisinde üst kademelere göndermek,

i) Parti gelirlerinin en elverişli şekilde toplanmasına,

kanuna uygun yeni gelir kaynakları bulunmasına çalışmak, gerekli harcamaları usulüne uygun şekilde kararlaştırmak,

j) Çevresindeki partililer ve bütün vatandaşlar arasında dostluk ve kardeşlik bağlarını yaymaya çalışmak,

k) Görevleri ile ilgili konularda partililerin yardımlarından faydalanmaya çalışmak. Gerekli gördüğü zaman çalışma grupları kurarak düşünce, görüş ve çalışmalarını geliştirmek, bu amaçlarda toplantılar düzenlemek,

l) Acil durumlar dışında yazışmalarında kademe sırasını gözetmek, kademeler arası temas ve yazışmalarda saygı ve nezaket kuralları ile hizmet ahengini korumak ve gözetmek,

m) Partide çalıştırılması gereken daimi hizmetlilerin işe alınmaları, çıkarılmaları, ücretlerinin tespiti veya artırılması ilgili yönetim kurulunun kararı ile olur.

YAPILAMIYACAK İŞLER

MADDE 32 – İlçe ve il yönetim kurulları ile bu kurulların başkan ve üyeleri:

a) Merkez Yönetim Kurulunun izni olmaksızın kademelerini aşan parti genel politikası hakkında demeç veremezler. Kendi kademelerinin bulunduğu yerdeki resmi makamlardan daha yukarı makam ve mercilerle yazışmaya giremezler, ancak zorunlu hallerde bir üst kademeye bilgi vermek suretiyle veya onun aracılığı ile lüzumlu takipte bulunabilirler.

b) Bağlı oldukları parti üst kademesi ile ilgi ve ilişkilerini kesmeye karar veremezler. Üst Kademeye dinletemedikleri bir istek ve şikayetleri bulunduğu takdirde, bağlı

oldukları kademeye bilgi vermek suretiyle, onun bir üstündeki kademeye baş vurabilirler.

YÖNETİM KURULU TOPLANTILARI

MADDE 33 – İlçe ve il yönetim kurulu, üye tam sayısının yarısından bir fazlası ile toplanır. Bu kurullar toplantılarını teşkilat binasında yapar. Üye olmayanlar toplantıya katılamaz. İlçe yönetim kurulları en az 10 günde bir, il yönetim kurulları en az 15 günde bir normal şekilde toplanır. Bu toplantıların günü ve saati önceden tespit edilerek karar defterine işlenir, bütün üyelere imza ettirilir. Yönetim kurulları, gerekli gördüklerinde daha sık toplanmayı kararlaştırabilirler. Kararlar, toplantıya katılanların salt çoğunluğu ile alınır.

Haklı bir özürü olmaksızın üst üste üç normal, zamanı ayrıca kararlaştırılarak imza karşılığı bildirilen toplantıya katılmayan üye görevinden çekilmiş sayılır. Görevden çekilmiş sayılan üyenin bir üst yönetim kuruluna itiraz hakkı vardır. Üst yönetim kurulunun kararı kesindir.

YÖNETİM KURULLARINDA BOŞALMA

MADDE 34 – İlçe ve il yönetim kurullarının asıl ve yedek üyelerinin hep birlikte görevden çekilmeleri halinde, boşalan ilçe yönetim kurulunun, Merkez Yönetim Kurulunun tasdiki ile il yönetim kurulu, il yönetim kurulunu da Merkez Yönetim Kurulu yeniden teşkil eder. Bu kurullar, seçilmiş kurulların yetkilerine sahiptir ve normal kademe kongresine kadar göreve devam ederler.

İlçe ve il yönetim kurullarının asıl ve yedek üyeliklerinden bir kısmının zamanla boşalması halinde bu kurullar, asıl ve yedek üyelerinin toplamı kanunda belirtilen alt sınır olan 5'ten aşağı düşünceye kadar, yedekler asıl üyeliğe

alınmak suretiyle göreve devam ederler. Bu sayının altına düşüldüğü takdirde birinci fıkraya göre işlem yapılır.

İlçe veya il başkanlığının herhangi bir sebeple boşalması halinde, yedekte sırada bulunan üye göreve çağrılarak yönetim kurulunca yeni başkan seçilir. Bu suretle seçilen ilçe veya il başkanının görevi normal kongreye kadar devam eder.

MÜTEŞEBBİS KURULLAR

MADDE 35 – Müteşebbis ilçe ve il yönetim kurulları partinin ilk kuruluşunda veya sonradan istifalar sebebiyle tamamen boşalma durumunda yetkili organlarca, 34.madde uyarınca kurulan kurullardır. Bu kurullar, kongrelerce seçilmiş olan yönetim kurullarının görev ve yetkilerine sahiptirler. Bu görev ve yetkileri kademe kongresine kadar kullanırlar. Geçici il, ilçe ve disiplin kurullarında yedek üye aranmaz.

GÖREVDEN UZAKLAŞTIRMA VE GEÇİCİ KURULLAR

MADDE 36 – İlçe ve il yönetim kurullarına:

1) Haklarında Siyasi Partiler Kanununun 101. maddesinin (d/1 bendi uyarınca işlem yapılması istenmiş olması,

2) Siyasi Partiler Kanunu ile parti tüzük ve yönetmelikleri gereğince tutmaları gereken defter ve kayıtları usulüne uygun şekilde tutmamaları, muhafaza etmemeleri, bu defter ve kayıtlar üzerinde bilerek değişiklik yapmaları veya tahrifatta bulunmaları,

3) Parti menfaatlerini açık ve ağır bir şekilde zedeleyecek veya sarsacak davranışlarda bulunmaları,

hallerinde, ilgililerin kanuni sorumlulukları saklı kalmak kaydı ile, Merkez Yönetim Kurulunca, aşağıdaki şekilde işten el çektirilebilir:

a) İl yönetim kurulu, bir ilçe yönetim kurulu hakkında işten el çektirmeyi gerekli kılan herhangi bir durum tespit ettiği takdirde bu durumu gerekçeli bir kararla Merkez Yönetim Kuruluna bildirir. İl yönetim kurulu, gerekçeli kararında ilçe başkanının veya ilçe başkanı dahil ilçe yönetim kurulu üyelerinin tamamının, yahut bir kısmının işten el çektirilmelerini isteyebilir.

Kademelerde teftiş ve inceleme yapmakla görevlendirilen müfettişler de aynı şekilde talepte bulunabilirler.

Merkez Yönetim Kurulu böyle bir talep üzerine gerekli gördüğü incelemeleri yaptırır. Bu istek ve incelemeler sonunda ilçe başkanına, ilçe başkanı dahil ilçe yönetim kurulunun tamamına yahut kurulun bir kısım üyelerine işten el çektirebilir.

b) Merkez Yönetim Kurulu re'sen yahut parti müfettişinin göstereceği lüzum üzerine, il başkanına veya il başkanı dahil il yönetim kurulu üyelerinin tamamına, yahut üyelerden bir kısmına el çektirebilir.

İşten el çektirme halinde 2820 sayılı kanunun 19 ve 20.maddeleri uygulanır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

MERKEZ TEŞKİLATI

I. BÜYÜK KONGRE

BÜYÜK KONGRENİN KURULUŞU

MADDE 37 – Büyük kongre, seçilmiş üyelerle tabii üyelerden teşekkül eder.

a) Seçilmiş üyeler,

Seçilmiş üyeler, TBMM üye tam sayısının iki katından fazla olmamak üzere il kongrelerince seçilmiş delegelerdir.

Her ilden büyük kongreye katılacak delege miktarı o ilin Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne göndereceği kanunen tespit edilmiş parlamenter sayısının iki katıdır. Büyük kongreye katılacak delegeler il kongresinin kendi üyeleri arasından veya o ildeki parti üyeleri arasından seçilebilir. Büyük kongre delegelerin seçimi Siyasi Partiler Kanunu'nun 21. maddesi uyarınca yapılır. Seçilmiş büyük kongre delegelerinin görevi gelecek normal kongrelere kadar devam eder.

b) Tabii üyeler,

Parti üyesi bakanlar, milletvekilleri, büyük kongrenin toplandığı tarihte görevde bulunan Parti Genel Başkanı ile Merkez Yönetim, Merkez Karar ve Merkez Disiplin Kurulları üyeleri büyük kongrenin tabii üyesidirler. Parti kurucuları ilk büyük kongrenin tabii üyesidirler.

Taşıdıkları sıfat dolayısıyla büyük kongre üyesi olanlar il kongrelerince delege seçilemezler.

BÜYÜK KONGRENİN GÖREV VE YETKİLERİ

MADDE 38 – Büyük Kongrenin Görev ve Yetkileri Şunlardır:

a) Parti Genel Başkanını, Merkez Karar Kurulunun 70 asıl ve 10 yedek üyesini, Merkez Yönetim Kurulunun 40 asıl ve 10 yedek üyesini, Merkez Disiplin Kurulunun 15 asıl ve 5 yedek üyesini seçmek,

b) Partinin tüzük ve programında değişiklik yapmak,

c) Partinin gelir-gider kesin hesabını kabul, Merkez Karar Kurulunu ve Merkez Yönetim Kurulunu ibra etmek veya etmemek,

d) Kanunlar ile partinin tüzük ve programı çerçevesinde, toplumu ve devleti ilgilendiren konularda veya kamu faaliyetleri hakkında Siyasi Partiler Kanununun 14.maddesinde yazılı esaslar dahilinde görüşme yaparak kararlar almak,

e) Partinin genel politikası hakkında temenni veya bağlayıcı kararlar almak,

f) Merkez Yönetim Kurulunun teklifi üzerine disiplin cezalarını affetmek,

g) Kanunlarda veya partinin tüzüğünde verilen diğer görevleri yerine getirmek ve yetkileri kullanmak.

BÜYÜK KONGRENİN TOPLANTILARI, GÜNDEMİ

MADDE 39 – a) Normal Toplantılar:

Büyük Kongrenin normal toplantıları en az iki yılda bir Merkez Yönetim Kurulunun tespit edeceği yer ve zamanda yapılır.

b) Olağanüstü toplantılar

Gerekli gördükleri zaman partinin Genel Başkanı, Merkez Yönetim Kurulu tarafından veya büyük kongre delegelerinin en az beşte birinin yazılı isteği ile Büyük Kong-

re olağanüstü toplantıya çağrılabilir. Bu toplantılarda sadece toplantıyı gerektiren konular görüşülür ve karara bağlanır. Olağanüstü toplantılarda seçim yapılamaz.

Büyük Kongre toplantılarının yeri, zamanı, gündemi en az 15 gün önce bütün il başkanlıklarına bildirilir. Toplantının gazete ile ilanına gerek olup olmadığına Merkez Yönetim Kurulu karar verir. İlk toplantıda çoğunluk sağlanamadığı takdirde ikinci toplantı için ayrıca davet yapılır. İkinci toplantı, toplantıya katılan üyelerle yapılır.

Büyük kongrenin gündemini Merkez Yönetim Kurulu hazırlar. Olağanüstü toplantının gündemi ise daveti yapan organca düzenlenir.

Seçim yapılacak büyük kongrenin yeri günü, saati ile çoğunluk sağlanamadığı takdirde yapılacak ikinci toplantıya ilişkin hususlar ve toplantı gündemi, Yüksek Seçim Kurulunca belirlenerek ilçe seçim kurulu başkanına, toplantıdan en az 15 gün önce bildirilir ve kongreye katılacak delegelerin listesi verilir. Yetkili seçim kurulu başkanınca aynı kanunun 21. maddesine göre onaylanmış liste ile toplantıya ilişkin diğer hususlar büyük kongrede esas alınır.

YOKLAMA, DİVAN SEÇİMİ, AÇIŞ KONUŞMASI' RAPORLARIN OKUNMASI

MADDE 40 – Büyük kongre, parti Genel Başkan Yardımcılarından birisinin veya Genel Sekreterin yapacağı yoklamadan sonra, üye tam sayısının salt çoğunluğunun mevcudu ile açılır. İlk çağrı üzerine salt çoğunluk sağlanamadığı takdirde toplantı ertelenir. İkinci çağrı üzerine yapılacak toplantıda, toplantıya katılan delegelerle yetinilir.

Büyük kongre, yoklamadan sonra Genel Başkan veya bir yardımcısı tarafından açılır. Kongre, gündeme geçmeden önce bir Divan Başkanı, kararlaştıracığı sayıda Baş-

kan Yardımcısı ve Katip üye seçerek kongre Başkanlık Divanını teşkil eder. Divan Başkanı gizli oyla seçilir. Aday bir kişi olduğu takdirde seçim işaret oyu ile yapılır. İkinci Başkan ve katip üyeler işaret oyu ile seçilirler.

Kongre Başkanlık Divanı, gündemi uygulamak, toplantıyı yönetmek, toplantıda düzeni sağlamak, düzeni bozanlara karşı toplantıda çıkarma dahil gerekli müeyyideler uygulamak, toplantı tutanağını tanzim ve imza etmekle görevlidir. Kararlarını salt çoğunlukla verir ve oyların eşitliği halinde başkanın dediği olur.

Büyük Kongrede, divanın teşkilinden sonra, açış konuşmasını yapmak üzere Genel Başkana söz verilir. Bu konuşmayı müteakip Genel Başkan Yardımcılarından biri tarafından Merkez Karar Kurulunun ve Merkez Yönetim Kurulunun çalışma raporları okunur.

GÖRÜŞMELER VE KONGRE DÜZENİ

MADDE 41 – Büyük Kongrede müzakereler gündemdeki sıraya göre yürütülür. Bu sıranın değiştirilmesi veya bir konunun gündeme alınması kongrenin kararına bağlıdır. Ancak, Merkez Yönetim Kurulunun çalışma ve kesin hesap raporları görüşülüp karara bağlanmadan yeni seçimlere geçilemez.

Görüşmelerde söz isteyenlere sıra ile söz verilir. Genel Başkan, Merkez Karar Kurulu ve Merkez Yönetim Kurulu temsilcileriyle, komisyon başkan ve sözcülerine öncelikle söz verilir.

Görüşmeler sırasında toplantı düzenini bozanlara Divan Başkanı önce ihtar verir, iki ihtara rağmen düzeni boz-

maya devam edenler toplantıdan, oy hakları saklı kalmak şartı ile çıkarılır. Başkan, konuşma sırasında gündem veya konu dışına çıkanları önce uyarır, ısrar etmesi halinde sözünü keser.

Kongre başkanı, Siyasi Partiler Kanununun 4.kısımında yazılı yasaklara aykırı konuşma yapan veya davranışta bulunan kongre üyelerine derhal müdahale eder, bu yola gidenlerin sözünü keser ve gerekli görürse toplantıdan çıkarır. Dinleyicilerden bu yola gidenler olursa, bunları dışarı çıkarttırır ve gerekli görürse toplantıya ara verir, dinleyici yerlerini boşalttırabilir.

KOMİSYONLAR

MADDE 42 – Büyük Kongre aşağıdaki komisyonları kurar:

- a) Tüzük, program-ve partinin genel politikası ile ilgili teklifleri inceleme komisyonu (Parti Meseleleri Komisyonu),
- b) Toplumu, Devleti, kamu faaliyetlerini ilgilendiren teklifleri inceleme komisyonu (Ülke Meseleleri Komisyonu),
- c) Hesap ve Bütçe Komisyonu,
- d) İtiraz ve Şikayetleri İnceleme Komisyonu,
- e) Dilek ve Teklifleri İnceleme Komisyonu,

Merkez Yönetim Kurulu, Büyük Kongrenin toplanmasından önce il başkanlarının da görüşlerini alarak ve delegelerin meslek ve ihtisas durumlarına göre her komisyon için 15 aday tespit eder. Komisyon aday listelerini Divan Başkanına verir. Divan Başkanı komisyon aday listelerini işaret oyu ile kongrenin tasvibine sunar. Kabul edilmediği takdirde komisyon aday listeleri Divanca yeniden hazırlanır ve aynı şekilde oylanır.

Her komisyon, kendisine bir başkan, bir ikinci başkan, bir sözcü ve iki katip seçer. Komisyonlar üye tam sayısının salt çoğunluğu ile toplanır. Mevcudun salt çoğunluğu ile karar alır. Gerektiği kadar alt komisyon kurabilir. Delegelerin görüşlerini alabilir. Karara bağladıkları her konu için ayrı bir sözcü seçebilirler.

Komisyonlar, Divan Üyelerinin isimlerini, yaptıkları toplantıları hazırladıkları dökümanları, aldıkları kararları bir rapora bağliyerek Kongre Divan Başkanına verir. Komisyon raporları Büyük Kongrede müzakere edilir ve kabul edildiği takdirde kesinleşir.

KARAR YETER SAYISI

MADDE 43 — Büyük Kongrede, karar yeter sayısı mevcudun salt çoğunluğudur.

SEÇİM HAZIRLIKLARI

MADDE 44 — Seçimi yapılacak Parti Genel Başkanlığı için aday listesi ayrı olarak düzenlenir.

Diğer genel merkez organlarının aday listeleri, her organa göre ayrı bölümleri ihtiva etmek üzere tek liste halinde veya organlar itibariyle ayrı listeler halinde ve yedekleri de gösterilerek düzenlenir.

Başkanlık divanınca düzenlenecek bu listeler yeteri kadar çoğaltılarak, mühürlenmek üzere Seçim Kurulu Başkanına verilir.

Bu organların seçimleri Siyasi Partiler Kanununun 21. maddesine göre yapılır.

KONGRE TUTANAKLARI

MADDE 45 – Büyük Kongreye ait bütün belgeler ve tutanaklar Başkanlık Divanınca imzalanır. Kongre sonunda Divan Başkanı tarafından dizi pusulasına bağlanarak Parti Genel Başkanına teslim edilir. Seçim sandık kurulunca açıklanan seçim sonuçları da kongre tutanaklarına geçirilir.

II – KÜÇÜK KONGRE KURULUŞ, GÖREV VE TOPLANTILARI

MADDE 46 – Küçük kongre, Partinin Genel Başkanı, Merkez Karar Kurulu ile Merkez Yönetim Kurulu üyeleri, il başkanları ve partili bakan ve milletvekillerinden teşekkül eder. Parti Merkez Yönetim Kurulunun yetki alanına giren konularda istişarede bulunmak üzere, bu kurulca gerekli görüldüğü zamanlarda toplantıya çağırılır. Toplantının yeri, günü ve saati, danışılacak konular üyelere en az bir hafta önceden bildirilir.

Küçük Kongre Genel Başkanın veya görevlendireceği Genel Başkan yardımcısının başkanlığında toplanır.

GENEL BAŞKANIN SEÇİMİ GÖREV VE YETKİLERİ

MADDE 47 – Parti Genel Başkanı, Büyük Kongrece, Siyasi Partiler Kanununun 15 ve 21.maddeleri uyarınca iki yıl için seçilir.

Parti Genel Başkanı:

- a) Partiyi temsil eder,
- b) Merkez Karar ve Merkez Yönetim Kurullarının başkanıdır. Bu kurulların gündemini hazırlar,

c) Merkez Karar ve Merkez Yönetim Kurullarının kararlarını uygular,

d) Genel Başkan, aynı zamanda milletvekili ise, ayrıca partinin TBMM grubunun da başkanıdır.

e) Merkez Karar ve Merkez Yönetim Kurulları, Küçük Kongre, TBMM grubu ve teşkilat kademeleri arasında çalışma ahangini, işbirliğini sağlar ve bu kurulların birleşik toplantılarına başkanlık eder.

f) Genel Başkan yardımcıları arasında görev bölümü yapar, gerekli gördüğünde değiştirir.

g) Genel Merkezde çalıştırılacak daimi hizmetlilerin tayin terfi ve işten çıkarılmalarını Genel Sekreterin teklifi üzerine yapar.

h) Kanun, Parti Tüzüğü ve mevzuatın kendisine verdiği yetkileri kullanır.

Genel Başkan görev ve yetkilerinden dolayı Büyük Kongreye karşı sorumludur.

Genel Başkan hiçbir dernekte faal ve idari görev alamaz.

Genel Başkanlığın herhangi bir sebeple boşalması halinde, büyük kongre toplanıncaya kadar, Merkez Karar ve Merkez Yönetim Kurulları birlikte toplanarak, Partiyi temsil yetkisini müşterek kuruldan seçecekleri bir üyeye tevdi ederler. Yeni Genel Başkanı seçmek üzere, en geç 45 gün içerisinde büyük kongreye gidilir.

MERKEZ KARAR VE MERKEZ YÖNETİM KURULLARI

MADDE 48 –

A – MERKEZ KARAR KURULU

Merkez Karar Kurulu, Parti Genel Başkanının başkanlığında, büyük kongrece seçilen 70 üyeden teşekkül eder.

Merkez Karar Kurulu, Genel Başkanın lüzum göreceği zamanlarda ve daveti üzerine, onun başkanlığında toplanarak tüzükte gösterilen görevlerini yerine getirir.

Merkez Karar Kurulu en az iki ayda bir, Parti Genel Başkanının başkanlığında, Merkez Yönetim Kurulu ile birlikte, toplam üye tam sayısının salt çoğunluğu ile toplanır, Merkez Yönetim Kurulunun faaliyetleri hakkında bilgi alır, tavsiyelerde bulunur ve gereken ahvalde mevcudun salt çoğunluğu ile karar verir.

Müşterek toplantının başkanlık divanı Merkez Yönetim Kurulu Başkanlık divanıdır.

Merkez Karar Kurulunda ve müşterek toplantılarda kararla iş'ari oyla alınır. Bir konunun gizli oyla halli kararlaştırılabilir. Oyların eşitliği halinde başkanın bulunduğu tarafın dediği olur.

Üst üste üç toplantıya mazeretsiz olarak katılmayan üye müstafi sayılır. Herhangi bir sebeple boşalan üyelikler, aldıkları oy sayısına göre yedeklerle doldurulur.

B – MERKEZ YÖNETİM KURULU

Merkez Yönetim Kurulu Parti Genel Başkanının başkanlığında 40 üyeden teşekkül eder.

Kurul, üye tam sayısının salt çoğunluğu ile toplanır ve kanuni istisnalar dışında mevcudun salt çoğunluğu ile karar verir. Kararlar, kanunda belirtilen istisnalar dışında iş'ari oyla alınır. Oyların eşitliği halinde başkanın bulunduğu tarafın dediği olur. Kurul, bir konunun gizli oyla hallini kararlaştırabilir.

Merkez Yönetim Kurulu en az 15 günde bir normal

olarak toplanır. Normal toplantılar dışındaki toplanmalar için üyelere çağrı yapılır. Üst üste üç normal toplantıya mazeretsiz olarak katılmayan üye müstafi sayılır. Herhangi bir sebeple boşalan üyelikler, aldıkları oy sayısına göre yedeklerle doldurulur.

MERKEZ KARAR KURULU VE MERKEZ YÖNETİM KURULU'NUN GÖREV VE YETKİLERİ

MADDE 49 –

A– MERKEZ KARAR KURULU

Büyük Kongreden sonra Partinin en yüksek karar organı Merkez Karar Kurulu'dur.

Görev ve Yetkileri:

1) Partinin genel politikasını, Büyük Kongrenin direktif ve temayülüne uygun olarak tayin ve gereklerine göre değiştirmek,

2) Kanun ve tüzük hükümlerine göre yapılması gereken ve ilgili organlar tarafından hazırlanan, Meclis yönetmelikleri dışındaki yönetmelikleri incelemek, yürürlüğe koymak,

3) Genel Başkanın teklif ettiği mevzuları inceleyerek karara bağlamak,

4) Genel Başkanlıkça hazırlanan Merkez Karar Kurulu çalışma raporunu incelemek ve Büyük Kongreye göndermek.

B– MERKEZ YÖNETİM KURULU

Partinin en yüksek yürütme organı Merkez Yönetim Kurulu'dur.

Parti teşkilât kademeleri, kademe sırasına göre bu kurala bağlıdır. Merkez Yönetim Kurulu görev ve sorumluluğunun gereği olarak, zaruri gördüğü durumlarda, bu kademelerin görev ve yetkilerini, kanunlara uygun şekilde re'sen kullanabilir. Partinin temel teşkilâtı, partinin tüzük ve yönetmeliklerinin öngördüğü şekil ve şartlar dışında ve bu hükümlerin derpiş etmediği bir sonuç ve hâl tarzına göre karar alamazlar, aldıkları takdirde Merkez Yönetim Kurulu, Büyük Kongreye karşı sorumluluğu üstlenerek ve gerekçelerini belirterek bu tür kararları uygulamamak yetkisine sahiptir.

Merkez Yönetim Kurulu:

1) Gerekli gördüğü il ve ilçelerde teşkilât kurulması-na ve geliştirilmesine karar verir.

2) Parti teşkilâtını yönetir, çalışmalarını yönlendirir, teşkilâtla devamlı irtibat sağlar, meselelerini çözümlemeye yardımcı olur.

3) Kademelerden gelen teklifleri inceler, karara bağlar ve onların çalışmaları ile ilgili olarak gerekli bilgi, belge ve dokümanları ister ve getirtir.

4) Gerekli gördüğünde tüzüğün 37. maddesinde yazılı yetkilerini kullanır.

5) Parti teşkilâtının kanunlara, tüzük ve yönetmeliklere uygun şekilde çalışmalarını denetler, gerekli gördüğü yerlere bu amaçla müfettiş görevlendirebilir.

6) Bütün seçimlerle ilgili olarak gerekli kararları alır. Milletvekili, Belediye Başkanlıkları, il genel meclisi üyelikleri için partide aday aday olanlar hakkında tüzüğün verdiği yetkileri kullanır.

7) Hükümet kurma, hükumete katılma veya çekilme ile ilgili kararları verir.

8) Partinin program ve tüzüğünün uygulanması, çalış-

ma şeklinin düzenlenmesi, danışma ve araştırma grup veya büroları kurarak mesailerini tanzim edilmesi gibi hususlarda gerekli kararları alır ve yönetmelikleri hazırlar.

9) Partinin ilkelerini tanıtıcı ve yayıcı tedbirleri ve kararları alır. Partinin genel politikası ve çalışmaları hakkında Türkiye Büyük Millet Meclisi Grubunu ve parti teşkilâtını aydınlatır. Kademelerin yapacağı işler hakkında açıklayıcı bilgi ve talimatlar verir.

10) Genel politikada karşılaşılan yeni durumları ve gelişmeleri zamanında ve sürekli olarak değerlendirerek gereken kararları alır ve uygular.

11) Gerekli gördüğü takdirde veya vaki talebi değerlendirerek partinin TBMM grup yönetim kurulu ile müşterek toplantılar yapar.

12) Büyük Kongreye sunulacak çalışma raporunun, gelir-gider cetvelleri ile bîlânço ve kesin hesap raporlarını ve gündemde yer alan diğer konuları hazırlar ve Büyük Kongreye sunar.

13) Büyük Kongre kararlarını uygular, Küçük Kongreye sunulacak raporları hazırlar ve küçük kongre kararlarını değerlendirir.

14) Parti gelirlerini arttırmak amacıyla, gerekli kanuni tedbir ve kararları alır. Gelir makbuzlarını bastırarak kademelere yollar.

15) Partinin amaçlarına uygun olarak gayri menkul itisabına, devir ve ferağına, işletilmesine karar verir.

16) Partinin menfaatlerine uygun gördüğü ve kanunlar ile parti tüzüğünün yasaklamadığı her türlü kararı alır.

17) Siyasi Partiler ve Seçim Kanunları ile diğer ilgili kanunların ve parti tüzüğünün verdiği bütün görevleri yerine getirir ve yetkileri kullanır.

18) Siyasi Partiler Kanunu'nun 38 ve 51. maddelerinde

yer alan yetkiler ile diğer mevzuatta yer alan yetkiler ve görevleri yerine getirir.

C— MERKEZ YÖNETİM KURULUNUN GÖREV BÖLÜMÜ

Merkez Yönetim Kurulu, kendi arasından gizli oyla beş Genel Başkan Yardımcısı, bir Genel Sekreter, bir Genel Muhasip seçer.

GENEL BAŞKAN YARDIMCILARI:

Genel Başkan, Genel Başkan Yardımcılarından birisini Teşkilât İşleri, ikincisini Basın ve Propaganda İşleri, üçüncüsünü Seçim İşleri, dördüncüsünü Ekonomik ve Mali İşler, beşincisini Sosyal İşler ve Münasebetler ile görevlendirir. Her Genel Başkan Yardımcısı Merkez Yönetim Kurulu üyeleri arasından ikiye yardımcı olabilir. Genel Başkanlığa vekâlette yukarıdaki sıra uygulanır.

GENEL SEKRETER:

Parti Genel Sekreteri, Merkez Yönetim Kurulunca kendi üyeleri arasından ve gizli oyla seçilir. Merkez Yönetim Kuruluyla küçük kongre toplantılarında alınan kararları tespit ve uygulanmasını takip eder, Partinin yazışmalarını yürütür, Genel Merkezin idari hizmetlerini düzenler ve denetler, Genel Başkana, partinin personeli ile ilgili tekliflerde bulunur. Genel Sekreter Merkez Karar ve Yönetim Kurulu üyeleri arasından iki yardımcı olabilir.

GENEL MUHASİP:

Merkez teşkilatının mali işlerini ve harcamalarını yürütür. gelirlerini tahsil eder, Siyasi Partiler Kanunu'nun 73. maddesine göre Genel Merkez Kesin hesapları ile bütçe tasarılarını hazırlar, iller kademelerine ait olanları da getirir ve bunları Merkez Yönetim Kuruluna sunar. Partinin

mali işlerine ait yazışmaları Genel Başkan veya ilgili yardımcısı ile birlikte imzalar, parti gelirlerinin tüzük ve yönetmeliklerle, kararlara uygun şekilde harcanmasından ve muhasebe ve mali işlerin yürütülmesinden Genel Muhasip sorumludur. Genel Muhasip, Merkez Karar ve Yönetim Kurulu üyeleri arasından iki yardımcı alabilir.

BEŞİNCİ KISIM

DİSİPLİN İŞLERİ

KURULUŞ VE GÖREV

MADDE 50 — Kanunlara, parti tüzüğüne ve yönetmeliklerine, parti yetkili organlarının karar ve bildirimlerine aykırı davranışta bulunanlar hakkında disiplin soruşturması yapmak ve karar vermek üzere, il yönetim kurullarınca lüzum görülecek ilçelerde ilçe disiplin kurulları, illerde il disiplin kurulları, Genel Merkezde Merkez Disiplin Kurulu teşkil edilir. Disiplin Kurulları disiplin işleri dışında parti tüzüğünün verdiği diğer görevleri de yaparlar.

İLÇE VE İL DİSİPLİN KURULLARI

MADDE 51 — İlçe ve il disiplin kurulları kendi kongreleri tarafından, Siyasi Partiler Kanunu'nun 21. maddesi uyarınca seçilen 7 üyeden teşekkül ederler. Asıl üye sayısı kadar yedek üye seçilir.

a) İLÇE DİSİPLİN KURULLARI:

İlçe Disiplin Kurulu, ilçede kayıtlı bulunan ve 53. maddede yazılı olanlarla, Partinin kurucu üyeleri dışında kalan partililer hakkında, Tüzüğün 56-a maddesi gereğince uyarma ve kınama cezaları gerektiren hallerde soruşturma yaparak karar verir; Köy ve mahalle delege seçimleri ile ilgili itirazları soruşturma yaparak karara bağlar.

İlçe disiplin kurullarının kararlarına karşı, ilçe yönetim kurulu veya ilgili üye tarafından, tebliğden itibaren 7 gün içinde il disiplin kuruluna itiraz edilebilir.

Üyelere ait itiraz dilekçeleri ilçe yönetim kuruluna verilir. İlçe Yönetim Kurulu kendi görüşünü de ekleye-

rek dosyayı il disiplin kuruluna gönderir. İl Disiplin Kurulunun itiraz üzerine verdiği kararları kesindir.

İlçe disiplin kurulu kendiliğinden disiplin soruşturması yapamaz, ancak yönetim kurulunca intikal ettirilen dosyaları ve konuları karara bağlar.

b) İL DİSİPLİN KURULLARI:

İl Disiplin Kurulu, il çevresinde kayıtlı bulunan ve 53. maddede yazılı olanlarla, partinin kurucu üyeleri dışında kalan bütün partililer hakkında birinci derecede disiplin soruşturması yapmaya ve karar vermeye yetkilidir. İl Disiplin Kurulu, kendiliğinden disiplin soruşturması yapamaz, ancak il yönetim kurulunca intikal ettirilen dosyaları ve konuları karara bağlar.

İl disiplin kurullarının 1. derecede verdiği kararlarına karşı il yönetim kurulu veya ilgili üye tarafından, tebliğden itibaren 7 gün içinde Merkez Disiplin Kuruluna itiraz edilebilir. Üyelere ait itiraz dilekçeleri il yönetim kuruluna verilir. İl yönetim kurulu kendi görüşünü de eklemek suretiyle dosyayı merkez disiplin kuruluna yollar. Karara, il yönetim kurulunca itiraz edildiği takdirde itiraz yazısının bir sureti ilgiliye 7 gün içinde tebliğ edilir. İl yönetim kurulları itiraza konu olan dosyayı en geç on gün içinde merkez disiplin kuruluna göndermek zorundadırlar.

İl disiplin kurullarının, ilçe disiplin kurulları kararları üzerine 2. derecede disiplin kurulu olarak verecekleri kararlar kesindir.

MERKEZ DİSİPLİN KURULU

MADDE 52 – Merkez Disiplin Kurulu, Büyük Kongrece, Siyasi Partiler Kanunu'nun 21. maddesi uyarınca seçilen 15 üyeden teşekkül eder.

I— Merkez Disiplin Kurulu'nun, birinci derecede bakacağı işler:

a) İl yönetim kurullarının başkan ve üyeleri, il merkezlerindeki partili belediye başkanları,

b) Partinin Genel Başkanı, Genel Başkan Yardımcıları, Genel Sekreteri, Genel Muhasibi ile Merkez Karar ve Merkez Yönetim Kurulları üyeleri,

c) Kendi başkan ve üyeleri,

d) Partinin kurucu üyeleri

haklarında gerekli disiplin soruşturmasını yapar ve Siyasi Partiler Kanunu'nun 57. maddesi hükmü saklı kalmak üzere kesin karara bağlar.

Merkez Disiplin Kurulu'nun kendi başkan ve üyeleri, kendileri hakkındaki soruşturma, müzakere ve kararlara katılamazlar. Bu durumda olanların yerine, sadece o işlemlere mahsus olmak üzere, sırayla yedek üye alınır.

II— Merkez Disiplin Kurulunun itiraz üzerine bakacağı işler:

Merkez Disiplin Kurulu, il disiplin kurullarınca verilen ve itiraz yolu ile gelen disiplin kararlarını inceler, aynen tasdik eder, lehte veya aleyhte bozulmasına, kaldırılmasına karar verebilir. Merkez Disiplin Kurulunun itiraz üzerine vereceği karar, Siyasi Partiler Kanunu'nun 57. maddesi hükmü saklı kalmak üzere, kesindir. Merkez Disiplin Kurulu aksine karar vermedikçe itiraz infazı durdurmaz.

MÜŞTEREK DİSİPLİN KURULU

MADDE 53 — Müşterek Disiplin Kurulu, Merkez Disiplin Kurulu ile partinin TBMM grup Disiplin Kurulundan oluşur. Bu kurulun başkanı, Merkez Disiplin Kurulu başkanıdır. Merkez Disiplin Kurulu sekreteri, bu kurulun da sekreteridir.

Partili milletvekillerinin partiden geçici veya kesin olarak çıkarılmalarını gerektiren söz, tutum ve davranışlardan dolayı, haklarında disiplin kovuşturması yapmaya ve karar vermeye Müşterek Disiplin Kurulu yetkilidir. Siyasi Partiler Kanunu'nun 57. maddesi hükmü saklı kalmak üzere bu kurulun vereceği kararlar kesindir.

Diğer disiplin kurullarına ait çalışma usul ve şekilleri bu kurul için de geçerlidir.

DISİPLİN KURULLARI İLE İLGİLİ ORTAK İLKELER

MADDE 54 – Disiplin Kurullarının görev süresi kendilerini seçen kongrenin normal toplantısına kadardır.

İlçe ve İl Disiplin Kurulları ile Merkez Disiplin Kurulu, seçimi müteakip asıl üyeleri ile toplanarak kendi aralarından bir başkan, bir başkan yardımcısı ve bir sekreter üye seçerler. Disiplin kurullarında zamanla boşalma olması halinde, en çok oy alandan başlamak üzere yedekler sıra ile göreve çağrılır.

Partinin Disiplin Kurulları üyeleri, kongreler ve milletvekilliği dışında partinin diğer organ, kurul ve görevlerinde bulunamazlar. Partiye bir hizmet bağı ile bağlı olamazlar ve partiden her ne suretle olursa olsun gelir sağlayamazlar. Bir disiplin kurulunda görev alan bir kimse diğer bir disiplin kurulunda görev alamaz. Eşler birinci ve ikinci derecedeki kan ve sıhri hısımlar aynı disiplin kurulunda birlikte görev alamazlar, bunlarla ilgili soruşturma ve kararlara katılamazlar.

Disiplin Kurulları üye tam sayısının en az üçte iki çoğunluğu ile toplanır ve hazır bulunanların çoğunluğuyla karar verir. Siyasi Partiler Kanununun 101. maddesinin (d-1) bendi gereğince verilecek kararlar dışında, partiden

kesin çıkarma cezası verilmesi için üye tam sayısının salt çoğunluğunun kararı gerekir.

Disiplin Kuruluna sevk edilen parti üyesinden savunması istenir. Savunma için gerekli süre, çağrı belgesinin ilgiliye tebliğinden itibaren 15 gündür. Seçimlerde veya herkesin gözüönünde açıkça veya yayın yoluyla işlenen disiplin suçlarında bu süre 7 gündür. Süresi içinde savunmaya davet, Disiplin kurulu başkanlığınca yapılır ve uygulanması istenen disiplin cezası ile bu cezanın istenmesini gerektiren fiiller çağrı yazısında açıkça belirtilir.

Disiplin kurulları kendilerine intikal eden işleri, kanun veya parti tüzüğünde belirtilen istisnalar saklı kalmak üzere, en geç 45 gün içinde sonuçlandırmak zorundadırlar.

Disiplin kurullarınca parti üyeleri hakkında verilen kararlar gerekçeleriyle birlikte en geç 30 gün içinde ilgiliye tebliğ edilir ve sevkeden kurula da bildirilir.

Disiplin kurulları, sevke sebep teşkil eden söz, tutum ve davranışların sabit ve cezayı müstelzim olup olmadığına karar verirken iddia, savunma ve delilleri değerlendirmede takdir hakkına sahiptirler.

Disiplin kurullarına sevk yetkisine sahip organların bu yoldaki kararları ile disiplin kurullarınca verilen cezalar hakkında partinin kademe kongrelerinde görüşme yapılmaz ve karar alınamaz.

Disiplin cezalarını af yetkisi, Merkez Yönetim Kurulu'nun teklifi üzerine münhasıran Büyük Kongreye aittir.

DISİPLİN KURULLARINA SEVK YETKİSİ

MADDE 55 – Bir parti üyesi için disiplin cezası isteme yetkisi, o üyenin sevk edilmesi gereken disiplin kuruluna göre, ilçe veya il yönetim kuruluna veya Merkez Yönetim

Kuruluna aittir. Kurucu üyeler için disiplin cezası isteme yetkisi Merkez Yönetim Kuruluna, Partili milletvekilleri için disiplin cezası isteme yetkisi, partinin TBMM Grup Yönetim Kuruluna aittir. Yetkili Yönetim Kurulu re'sen lüzum görmesi üzerine veya ihbar ve şikâyetleri değerlendirerek sevke yetkilidir.

Disiplin Kuruluna sevk kararı, sevke yetkili kurulun üye tam sayısının salt çoğunluğuyla alınır. Yetkili kurul sevke karar vermeden önce ilgiliyi dinler, gerekli gördüğü inceleme ve araştırmaları yapabilir. İhbar veya şikâyet eden yetkili kurulun üyesi ise konuyla ilgili toplantı ve müzakerelere katılamaz, inceleme ve araştırma görevi verilemez.

İlçe Yönetim Kurulu, re'sen veya ihbar ve şikâyet üzerine, haklarında disiplin soruşturması istedikleri kimşelerin durumunu belirten gerekçeli bir kararla, yetkili disiplin kuruluna sevkedilmek üzere İl Yönetim Kuruluna veya Merkez Yönetim Kuruluna başvurabilirler, bu müraعاتlar şikâyet ve deliller gösterilmek suretiyle ve kademeler yoluyla yapılır.

DISİPLİN SUÇ VE CEZALARI

MADDE 56 – A – Disiplin cezaları uyarma, kınama, partiden veya gruptan geçici veya kesin olarak çıkarma cezalarıdır. Disiplin cezasını gerektiren cezalar:

I – Uyarma Cezası:

Parti üyesinin veya kedeme görevlilerinin yazılı olarak dikkatlerinin çekilmesidir. Şu hallerde verilir:

a) Parti içi birlik ve beraberliği zedeleyici tutum ve davranışlara yönelmek,

b) Parti kademelerinin ahenk ve işbirliğini sarsıcı davranışlarda bulunmak,

c) Parti içi yazışmalarda kademelere uymamak ve bunun tekrarlanması,

d) Haklı ve mazereti olmadığı halde seçimlerde oy hakkını kullanmamak,

e) Partice görev verilmediği halde kendisini görevli göstermek.

II— Kınama Cezası:

Bu ceza üye tutum ve davranışlarından dolayı ayıplanmasıdır. Şu hallerde verilir:

a) Parti içinde şahsiyetle uğraşmayı alışkanlık haline getirmek,

b) Parti organlarının toplantılarında alenen ve saklı tutulması gereken konuları ve kararları açıklamak,

c) Parti üyesinin kanuna, ahlâka, mahalli örf ve adetlere, geleneklere uygun düşmeyen davranışının görülmesi, özel hayatının parti üyeliği ile bağdaşmayacak ve partiye söz getirecek durumda olması,

d) Seçim ve sandık kurullarındaki göreve gitmemek.

III – Geçici Çıkarma Cezası

Bu ceza belli bir zaman için uygulanır ve bu sürenin sonunda yeni karara gerek kalmadan ortadan kalkar. Bu cezayı alan parti üyesi, çalışmalarına katılamayacağı parti organlarına hiçbir teklifte bulunamaz, kendisine hiçbir görev verilemez, ancak geçici çıkarma cezası almış olmak, üyenin partinin tüzük, program diğer mevzuatı ile organlarının bağlayıcı kararlarına riayet mecburiyetini ortadan kaldırmaz.

Bir üyenin, TBMM Grubundan geçici olarak çıkarılması hakkında verilen ceza, bu üyenin ceza süresince gruptaki çalışmalara katılmamasını gerektirir.

Geçici çıkarma cezası şu hallerde verilir:

a) Kanuna, partinin tüzük ve programı ile yönetmeliklerine, Merkez Karar Kurulu ve Merkez Yönetim Kurulu veya yetkili organlarının kararlarına aykırı söz, tutum ve davranışlarda bulunmak, yayınlar yapmak, bu yoldaki yayınları teşvik ve tahrik etmek,

b) Partiyi şahsi menfaatlerine âlet etmek, bu amaçla parti nüfuzunu kötüye kullanmak,

c) Kanuni sorumluluklar saklı kalmak ve ödeme mükellefiyeti mahfuz bulunmak üzere, hizmetin devanını süresince ve görevin gereği olarak teslim aldığı evrak, eşya ve malzemeyi saklamak, kaybına sebebiyet vermek, görevden ayrıldığı halde teslim etmekten kaçınmak.

IV – Kesin Çıkarma Cezası

Bu ceza, birinin partiden ilişkisinin kesilmesidir. Kesin çıkarma cezası alan üyenin durumu kaydının bulunduğu ilçe yönetim kuruluna bildirilir ve kaydı silinir.

Bu ceza şu hallerde verilir:

a) Siyasi Partiler Kanununun 101.maddesi uyarınca istekte bulunulmuş olması,

b) Seçimlerde parti kararı olmaksızın bağımsız adaylığını koymak veya bağımsız adaylara oy vermek ve onlar lehine propaganda yapmak. Parti adayları aleyhine açık ve kapalı şekilde çalışmak,

c) Kongrelerde, aday yoklamalarında menfaat karşılığında oylara tesir etmek,

d) Oy pusulalarında tahrifat yapmak.

Bir üyenin aynı suçu tekrarlamasında cezalar her defa-

sında arttırılarak verilir. Disiplin cezasını gerektiren durumların öğrenilmesinden bir yıl, olaydan iki yıl geçtikten sonra disiplin soruşturması yapılmaz.

Partiye mensup milletvekillerinin TBMM grubu üyeliğinden kesin olarak çıkarılması partiden çıkarılmasını, TBMM parti grubu üyeliğinden de çıkarılmayı gerektirir.

TEDBİR KARARI

MADDE 57 — Partiden kesin veya geçici çıkarmayı gerektiren haller veya disiplin cezası verilmesi için sevkle yetkili yönetim kurulu, tedbir niteliğinde olmak üzere, disiplin kuruluna sevk ettiği üyeyi partideki görevlerden derhal uzaklaştırabilir. İlgili, tedbir kararının kaldırılmasını sevk edildiği disiplin kurulundan isteyebilir. Bu istek disiplin kurulunca 7 gün içinde karara bağlanır.

ALTINCI KISIM

TBMM GRUBU

GRUP KURULMASI

MADDE 58 — Partili milletvekilleri, partinin TBMM grubunu teşkil ederler. Grup kurulduğu, parti Genel Başkanı tarafından, TBMM Başkanlığına yazı ile bildirilir.

Grubun yönetimi iç yönetmeliğe göre yürütülür. Grup iç yönetmeliği, grup genel kurulu tarafından Siyasi Partiler Kanununun 23.maddesindeki ilkelere uygun olarak hazırlanıp kabul edildikten sonra TBMM Başkanlığına sunulur. Grup iç yönetmeliğinde partinin tüzük ve programına aykırı hükümler yer alamaz.

GRUP YÖNETİM ORGANLARI

MADDE 59 — Parti Genel Başkanı, Partinin TBMM grubunun da başkanıdır. Genel Başkan milletvekili değilse parti grubu, üye tam sayısının salt çoğunluğu ile grup üyelerinden birisini grup başkanı seçer. İlk iki turda salt çoğunluk sağlanamadığı takdirde, üçüncü turda en çok oy alan seçilmiş olur.

TBMM grubu, grup başkanına yardımcı olmak üzere, üyeleri arasından iki grup başkan vekili seçer. Grup yönetim kurulu, başkan vekilleri hariç, 10 üyeden oluşur. Asıl üye sayısı kadar yedek üye seçilir. Merkez Yönetim Kurulu üyeleri grup yönetim kurulunda görev alamazlar.

Grup organları her toplantı yılının başında ve o toplantı yılı için seçilir. Seçimler gizli oyla yapılır.

Grup başkanlığı, grup başkan vekilliği yıl içinde herhangi bir sebeple boşaldığı takdirde yeni seçim yapılır. Grup yönetim kurulunda boşalma olduğu takdirde, boş-

alan üyelikler, aldıkları oy sayısına göre yedeklerden doldurulur.

Grup adına konuşmaya ve beyanatta bulunmaya grup başkanı, grup başkan vekilleri veya grup sözcüsü yetkilidir. Belli konular için ayrı sözcüler seçilebilir.

GRUP DİSİPLİN KURULU

MADDE 60 – Grup disiplin kurulu, partinin TBMM grubunca, kendi üyeleri arasından seçilen, 7 milletvekilinden teşekkül eder. Bu kurul kendi üyeleri arasından bir başkan, bir başkan yardımcısı, bir sekreter seçer. Grup disiplin kurulu, üye tam sayısının en az üçte iki çoğunluğu ile toplanır. Hazır bulunanların salt çoğunluğu ile karar verir.

Diğer disiplin kurullarının görev ve yetki alanına giren disiplin cezalarını partili milletvekillerine uygulamaya Grup Disiplin Kurulu yetkilidir. Ancak, partiden geçici veya kesin çıkarma cezaları Müşterek Disiplin Kurulu tarafından verilir. Partili milletvekillerinin partinin TBMM grubu üyeliğinden çıkarılmaları partiden çıkarılmalarını, partiden kesin olarak çıkarılmaları da TBMM grubundan çıkarılmalarını gerektirir.

GRUP ÜYELERİNİN GÖREVLERİ

MADDE 61 – Partinin TBMM Grubu Üyeleri:

a) TBMM çalışmalarında partinin programına, temel ilkelerine, gizli oyla alınan bağlayıcı grup kararlarına uyum ve bunları desteklemek zorundadırlar. Grup tarafından yukarıdaki şekilde karara bağlanmamış olan durumlarda Meclisteki oy ve konuşmalarında serbesttirler.

b) Haklı mazeretleri olmadıkça TBMM Genel Kurulu ve Komisyonları ile parti grubunun çalışmalarına katılmak zorundadırlar.

c) Katılmak zorunda oldukları toplantıların görüşmelerinde bulunmamak, gündem ve konularından haberdar olmamak, görüşmelerde karşı fikir veya oyda bulunmuş olmak, yukarıdaki şekilde alınan grup kararlarına ve parti- nin temel ilke ve kararlarına uymamak için haklı sebep teşkil etmez.

YEDİNCİ KISIM

DANIŞMA VE ARAŞTIRMA KURULLARI

İL DİVANLARI

MADDE 62 — İl Divanları, partinin o ildeki çalışmaları ile gelişme imkânlarını ve mahalli hizmetleri gözden geçirmek, illerdeki parti organları arasında ahenk ve işbirliği imkânlarını araştırmak amacıyla ve gerek duyuldukça, il başkanları tarafından toplantıya çağırılır. Bu toplantılar istişari mahiyette olup nisap aranmaz. Toplantıda ortaya çıkan görüş ve temenniler il yönetim kurulunca, bir rapor halinde Genel Başkanlığa bildirilir.

İl Divanına:

- a) O ilin partili TBMM üyeleri,
 - b) İl başkanı ile il yönetim kurulu üyeleri ile il çevresinde oturan partili eski TBMM üyeleri,
 - c) İl disiplin kurulu başkan ve üyeleri,
 - d) İlçe başkanları ile ilçe yönetim kurulu üyeleri ve disiplin kurulu bulunan ilçelerin disiplin kurulu başkan ve üyeleri,
 - e) Partili il, ilçe ve kasaba belediye başkanları,
 - f) İl çevresinde oturan partili eski il başkanları,
- çağrılabilirler.

KURUL VE KOMİSYONLAR

MADDE 63 — Parti yönetim kurulları üst kademelelerin kararları ile veya kendiliklerinden yahut kongrelerinin kararları üzerine, belli konular için devamlı veya geçici

olarak araştırma, inceleme ve danışma kurul ve komisyonları kurabilirler.

BÜROLAR

MADDE 64 — Partinin Genel Merkezinde teşkilat işlerine bakan Genel Başkan Yardımcısına bağlı kongre ve tüzük bürosu, Propaganda işlerine bakan Genel Başkan Yardımcısına bağlı basın bürosu, seçim işlerine bakan Genel Başkan Yardımcısına bağlı Hukuk bürosu ile Merkez Yönetim Kurulunun uygun bulduğu gerekli diğer bürolar kurulur. Merkez Yönetim Kurulu, benzeri büroların iller’de kurulmasını da kararlaştırabilir.

SEKİZİNCİ KISIM

TEFTİŞ VE DENETİM

DENETİM YETKİSİ

MADDE 65 – Merkez Yönetim Kurulu bütün teşkilatı kademeler de kendilerine bağlı alt kademeleri her yönden teftiş ve denetim altında bulundururlar. Merkez Yönetim Kurulu Büyük Kongre tarafından, iller yönetimi de Merkez Yönetim Kurulu tarafından ayrıca her kademe kendi kongresi tarafından mali denetime tabidir.

Her kademe, bağlı bulunduğu üst kademeye gelir giderleri hakkında en geç altı ayda bir hesap vermekle yükümlüdür.

PARTİ MÜFETTİŞLERİ

MADDE 66 – Merkez Yönetim Kurulu, parti muamelâtının kanun, parti tüzük ve yönetmeliklerinin uygunluğunu sağlamak, parti işlerini düzene sokmak, parti çalışmalarını hızlandırmak ve daha verimli hale getirmek, teşkilâtı denetlemek amacıyla yeteri kadar parti müfettişi görevlendirebilir. Müfettişlerin çalışmaları yönetmelikte düzenlenir.

DOKUZUNCU KISIM

MALİ İŞLER

PARTİNİN GELİRLERİ

MADDE 67 – Partinin gelirleri şunlardır:

1- Partiye giriş aidatı asgari (50.-TL.), azami (500.-

TL.) ve üyelik yıllık aidatı asgari (120.-TL.), azami (1200.-TL.) olup, üyelik aidatı yıllık veya aylık olarak ödenebilir.

Partiye aidat borcunun tamamını veya bir kısmını ödemeyen parti üyesi hakkında partiden geçici veya kesin çıkarma cezaları uygulanamaz. Ancak, yapılacak yazılı tebligata rağmen birikmiş aidat borcunu 10 gün içinde ödemeyen üyeler büyük kongreye delege seçilemezler.

2- Milletvekili aday adaylarından alınacak özel aidat:

Bu aidatın miktarı ve ödeme şekli Siyasi Partiler Kanunu'nun 64. maddesindeki esaslar dahilinde yönetmelikte gösterilir.

3- Partili milletvekillerinden alınacak milletvekilliği aidatı:

Partinin milletvekillerinin ne kadar aidat ödeyeceği ile bunun grup çalışmalarına ve Genel Merkeze ayrılacak kısmı TBMM grubunun kararı ile tespit edilir.

4- Satış bedelleri Merkez Yönetim Kurulunca tespit edilen parti bayrağı, flaması, rozeti, parti yayınları ve benzerlerinin satışından sağlanacak gelirler ile üye kimlik kartları, parti defter, makbuz ve kâğıtlarından elde edilecek gelirler.

5- Partice düzenlenen balo, eğlence ve konser faaliyetlerinden elde edilecek gelirler.

Bu faaliyetler, Merkez Yönetim Kurulu'nun izni ile ve illerde yönetim kurullarının denetiminde düzenlenir.

6- Parti mal varlığından sağlanacak gelirler.

Merkez Yönetim Kurulu partinin ikâmeti ile amaç ve faaliyetleri için gerekli olan gayrimenkulleri iktisaba, devir ve ferağa yetkilidir. Parti amaçlarına uygun olarak sahip olduğu gayrimenkullerden gelir sağlayabilir. Partinin ikâmeti ile amaç ve faaliyetleri için gerekli alanlar dışında gayrimenkul mal edinilemez.

7- Kanuna uygun olarak kabul edilecek bağışlar.

GELİR MAKBUZLARI

MADDE 68 – Partinin Genel Merkezi ile il ve ilçe yönetim kurulları sağladıkları gelirleri makbuz karşılığında tahsil ederler. Gelir makbuzları Merkez Yönetim Kurulunca bastırılır. Bastırılan, teşkilât kademelerine gönderilen makbuzların seri ve sıra numaraları Genel Muhasiplikçe ayrı bir deftere kaydedilir. Teşkilât kademeleri aldıkları ve kullandıkları makbuzlardan dolayı Merkez Yönetim Kuruluna sorumludurlar.

Makbuzların asıl kısımları ile dip koçanlarında aynı müteselsil sıra numarası bulunur. Makbuz dip koçanlarının saklama süresi, Anayasa Mahkemesinin ilk inceleme kararının partiye bildirilmesinden itibaren beş yıldır. Sağlanan gelirin türü, miktarı, gelirin sağlandığı kimsenin adı soyadı ve adresi, makbuzu tanzim eden parti görevlisinin adı soyadı, sıfatı ve imzası makbuzda ve dip koçanda açıkça gösterilir.

PARTİ PARALARININ MUHAFAZASI VE HARCAMALAR

MADDE 69 – Partinin paraları bankada muhafaza edilir. Acil ihtiyaçlarda kullanılmak üzere Genel Merkezde 100.000,-TL., illerde 50.000,-TL. ve ilçelerde 25.000,-TL. avans muhasip üye nezdinde bulundurulabilir.

Partinin bütün harcamaları ve sözleşmelerle girilecek yükümlülükler, genel merkezde Parti tüzel kişiliği adına, illerde il yönetim kurulu adına ve ilçelerde ilçe yönetim kurulu adına yapılır. Harcamaların ve sözleşmelerin yapılması, yükümlülük altına girilmesi genel merkezde Merkez Yönetim Kurulunun sorumluluğu altında Başkanlık Diva-

nının, kademelerde ilgili il veya ilçe yönetim kurullarının kararı ile olur. Ancak, Merkez Yönetim Kurulunca onaylanmış bütçede öngörölmüş bulunan beş bin lirayı aşmayan harcamaları ile genel tarifeye bağılı giderler için karar alınmasına gerek yoktur.

Beşbin liraya kadar olan harcamaların makbuz veya fatura gibi belge ile tevsiki zorunlu değildir.

Giderlere ait belgeleri saklama süresi, kesin hesabın Anayasa Mahkemesinin ilk inceleme kararının partiye tebliğinden itibaren beş yıldır. Özel kanunlarda bulunan daha uzun saklama süreleri ile ilgili hükümler saklıdır.

BÜTÇE VE KESİN HESABIN HAZIRLANMASI, TASDİKİ

MADDE 70 — Partinin iller teşkilâtı, bağılı ilçeleri de kapsamak üzere, ayrı ayrı gelir tahminlerini ve gider miktarlarını gösteren bir yıllık bütçe hazırlar ve ilgili takvim yılından önceki Ekim ayı sonuna kadar Genel Merkeze gönderirler. Bu bütçe ile aynı süre içinde hazırlanacak Genel Merkez bütçesi en geç ilgili takvim yılından önceki Aralık ayı sonuna kadar Merkez Yönetim Kurulunca incelenerek karara bağlanır. Bütçeler bilânço esasına göre düzenlenir.

Parti Genel Merkezi ve bağılı ilçeleri de kapsamak üzere iller teşkilâtı, her bütçe yılını takip eden Nisan ayının sonuna kadar, bir önceki yıla ait uygulama sonuçlarını gösteren kesin hesapları hazırlarlar. İller teşkilatından gönderilen ve Parti Genel Merkezine ait olan kesin hesapları Merkez Yönetim Kurulu inceleyerek karara bağlar ve birleştirir.

Parti Merkez teşkilâtının kesin hesapları Büyük Kongrede, illerin ve ilçelerin kesin hesapları kendi kongrelerin-

de tüzüğün ilgili hükümleri çerçevesinde incelenerek karara bağlanır. Kesin hesabın kongrece kabulü ile süresi biten yönetim kurulu ibra edilmiş olur.

KESİN HESABIN İLGİLİ MERCİLERE GÖNDERİLMESİ

MADDE 71 – Genel Başkan, karara bağlanarak birleştirilmiş bulunan kesin hesap ile Parti Merkez ve bağlı ilçeleride kapsayan iller teşkilatının kesin hesaplarının onaylı birer örneğini Haziran ayı sonuna kadar Anayasa Mahkemesine ve bilgi için Cumhuriyet Başsavcılığına verir.

YÖNETİM KURULLARININ SORUMLULUĞU

MADDE 72 – Her yönetim kurulunun başkan ve üyeleri, kendi kurullarının harcamalarından, Partinin parasının ve demirbaş eşyaları ile malzemesinin muhafazasından ve yerinde kullanılmasından, kanuni sorumlulukları saklı kalmak kaydı ile, Partiye karşı şahsen ve müteselsilen sorumludurlar.

Partinin il ve ilçe teşkilât kademeleri tarafından parti tüzelkişiliği adına sözleşme yapılmasına ve yükümlülük altına girilmesine ilişkin esaslar Merkez Yönetim Kurulunca tespit olunur. Bu esaslara aykırı olarak, yahut Parti tüzüğüne göre Merkez Yönetim Kurulunca önceden yazılı yetki verilmediği veya sonradan bir kararla onaylanmadığı takdirde, Partinin teşkilât kademelerinin yaptıkları sözleşme ve giriştikleri yükümlülüklerden dolayı, Parti tüzel kişiliği hiç bir suretle sorumlu tutulamaz; Merkez Yönetim Kurulu veya Genel Başkan veya Parti tüzelkişiliği aleyhine takipte bulunulamaz. Bu takdirde sorumluluk, sözleşmeyi yapan veya yükümlülük altına giren kişi veya kişilere ait olur.

MUHASEBE VE MALİ İŞLER YÖNETMELİĞİ

MADDE 73 – Partinin bütün kademelerince, bütçe ve gelir-gider cedvelleri ile kesin hesapların nasıl hazırlanacağı, harcamaların nasıl yapılacağı, muhasebe kayıt ve defterlerinin nasıl tutulacağı, sarf belgelerinin tanzim ve muhafazası, sözleşmelerin nasıl yapılacağı gibi hususlar yönetmelikte gösterilir.

ONUNCU KISIM

SEÇİM İŞLERİ

SEÇİMLERE GİRMEK

MADDE 74 – Partinin kanunlara göre girmeye hakkı olan seçimlere tamamen veya kısmen katılmasına veya katılmamasına karar verme yetkisi Merkez Yönetim Kurulu'na aittir.

MİLLETVEKİLİ ÖN SEÇİMLERİNE GİRECEKLER

MADDE 75 – Partiye üye olsun veya olmasın, milletvekili ön seçimlerine katılmak için partiye müracaat edenlerin Anayasa ve ilgili kanunlar ve partinin tüzük ve programı, temel ilkeleri bakımından durumlarını inceleyerek ön seçimlere katılmalarına izin vermeye veya vermemeye Merkez Yönetim Kurulu yetkilidir.

MAHALLİ SEÇİMLER

MADDE 76 – İl Merkezlerinin belediye başkanlığı adayları için partiden aday yoklamalarına katılmak isteyenlerin yoklamalara katılabilmeleri parti üyesi olsun veya olmasın, Merkez Yönetim Kurulunun tasvibine bağlıdır. İlçe ve Kasaba belediye başkanlığı için, partiye başvuran aday adaylarının yoklamalara katılabilmeleri, partiye üye olsun veya olmasın, bağlı bulundukları ilçe yönetim kurulunun mütâlaası üzerine il yönetim kurulunun tasvibine bağlıdır. Merkez Yönetim Kurulu il yönetim kurullarının bu konudaki kararlarını değiştirebilir. Merkez Yönetim Kurulunun kararı kesindir.

İl genel meclisi ve belediye meclisi üyeliği için partiye müracaat edenlerin aday adaylığı, partiye üye olsun veya olmasın, il yönetim kurullarının tasvibine bağlıdır.

Merkez Yönetim Kurulu bu kararları değiştirebilir. Bu kurulun kararı kesindir.

Mahalli İdareler seçimlerinde parti adaylarının nasıl seçilecekleri, yoklamaların nasıl yapılacağı, aday listelerinin nasıl tanzim edileceği gibi hususlar, ilgili kanunlardaki hükümlere göre Merkez Yönetim Kurulunca ayrıca yönetmelikle tanzim edilir.

ONBİRİNCİ KISIM

HÜKÜMET KURMA VEYA KATILMA

HÜKÜMET KURMA VE KOALİSYONLARA KATILMA

MADDE 77 — Hükûmet kurmaya, koalisyonlara katılmaya veya hükûmetten yahut koalisyonlardan ayrılmaya karar verme yetkisi Merkez Yönetim Kurulu'na aittir.

Hükûmetten çekilme veya koalisyonlardan ayrılma kararına rağmen görevini bırakmayanlar partiden ayrılmış sayılırlar. Partili Bakanlar, Partinin genel politikasına veya temel ilkelerine aykırı harekette bulunamazlar. Genel Başkan ve Merkez Yönetim Kurulu, partinin kurduğu veya katıldığı hükûmet ile partinin Merkez Yönetim Kurulu ve TBMM grubu arasında anlayış ve işbirliğine dayanan bir çalışma ortamını hazırlamaya gayret etmekle mükelleftir.

MERKEZ YÖNETİM KURULU'NDAN KABİNEDE GÖREV ALABİLECEKLER

MADDE 78 — Merkez Yönetim Kurulu'ndan, Parti Genel Başkanı dahil 6 kişi hükûmette görev alabilir. Bu sayı aşıldığı takdirde, Genel Başkanca uygun görülenler kuruldaki görevlerini bırakırlar. Çekilenlerin yerine sırayla yedeklerden alınır. Çekilenler Genel Başkan Yardımcısı veya Genel Sekreter ise, Merkez Yönetim Kurulunca yerlerine yenileri seçilir.

BAKANLARIN TESPİTİ

MADDE 79 — Cumhurbaşkanı hükûmeti kurma görevini, Anayasa gereğince partinin Genel Başkanına verdiği takdirde, Genel Başkan, Merkez Yönetim Kurulu ile TBMM parti grubunu toplayarak iştişâre ettikten sonra Bakanları tespit eder. Parti Genel Başkanı Başbakan olma-

dır takdirde ise, başbakanlık görevi verilmiş olan parti üyesi, partinin Genel Başkanı ile birlikte yukarıda belirtilen kurullarla istişârede bulunur. Bu istişâreler sırasında kabineye gireceklerle ilgili isim tespiti yapılamaz ve bu yolda karar alınamaz.

RESMÎ MERCİLERE BİLGİ VERİLMESİ

MADDE 80 — İlçe ve il kongrelerinin toplanacağı gün, saat ve yer ile gündemi, toplantının yapılacağı günden en az 10 gün önce mahalli, mülkî makama bildirilir

Büyük Kongrenin günü, saati, yeri ve gündemi de en az 10 gün önce yetkili makamlara bildirilir.

Parti organlarında görev alanların adları, soyadları, doğum yeri ve tarihleri, meslek ve sanatları, ikametgâh adresleri ve partideki görevleri, kendilerine görev veren kongre, karar veya toplantıyı takip eden 10 gün içinde, ilgili yönetim kurulu başkanı tarafından o yerin en büyük mülki amirine bildirilir. Merkez Karar Kurulu ve Merkez Yönetim Kurulunda görev alanlar da aynı şekilde İçişleri Bakanlığı'na, Cumhuriyet Başsavcılığı'na bildirilir.

TÜZÜK DEĞİŞİKLİĞİ

MADDE 81 — Partinin tüzük ve programında değişiklik yapılmaması, Büyük Kongrenin kararına bağlıdır.

YÖNETMELİKLERİN HAZIRLANMASI

MADDE 82 — Siyasi Partiler Kanunu ile parti tüzüğünün gerekli kıldığı yönetmeliklerin hazırlanması ve yürürlüğe konması, Merkez Karar Kurulunun yetkisi dahilindedir.

TÜZÜKDE HÜKÜM BULUNMAYAN HALLER

MADDE 83 — Parti tüzüğünde hüküm bulunmayan hallerde Siyasi Partiler Kanunu, Seçim Kanunu, TBMM İç Tüzüğü ve Dernekler Kanununun ilgili hükümlerine göre hareket edilir.

PARTİNİN KAPANMASI

MADDE 84 — Partinin kapanmasına karar verme yetkisi, Siyasi Partiler Kanunu'nun 109 ve 110. maddelerindeki esaslar dahilinde, Büyük Kongreye aittir. Partinin başka bir parti ile birleşmesine Büyük Kongre tarafından karar verilir.

ONÜÇÜNCÜ KISIM

GEÇİCİ HÜKÜMLER

GEÇİCİ MADDE 1 – İlk Büyük Kongre toplanıncaya kadar partinin tüzük ve programında değişiklik yapmaya ve Siyasi Partiler Kanunu'nun 14. maddesinde yazılı diğer konularda karar almaya Kurucular Kurulu yetkilidir.

GEÇİCİ MADDE 2 – İl Kongreleri ile Büyük Kongre yapıp il disiplin kurulları kuruluncaya kadar bu kurulların görevlerini Siyasi Partiler Kanunu'nun geçici 5. maddesine göre teşkil eden Merkez Disiplin Kurulu yürütür.

GEÇİCİ MADDE 3 – Merkez Yönetim Kurulu'nun teklifi üzerine partinin Kurucular Kurulu, ilk teşekkül ettirilecek geçici yönetim kurullarının üye sayılarını, Siyasi Partiler Kanunu'nun 19 ve 20. maddelerinde gösterilen sınırlar içinde, gerektiğinde il ve ilçelerin özelliklerine göre değiştirebilir.

GEÇİCİ MADDE 4 – Siyasi Partiler Kanununun geçici 5. maddesinin (b) fıkrası uyarınca yapılacak ilk ilçe ve il kongrelerinin başlama tarihlerini tespiti Partinin Kurucular Kurulu yetkilidir.

GEÇİCİ MADDE 5 – İlk Kongrelere mahsus olmak üzere, delege seçimlerine, bu seçimlerin başlama tarihinden bir gün öncesine kadar partiye üye kaydolanlar katılabilirler. (Madde 19-a ile ilgili olarak, Kurucular Kurulu'nun 15.12.1983 - 26 kararı ile.)

GEÇİCİ MADDE 6 – Madde 19-a altıncı paragrafındaki 10 günlük süre ilk kongrelere mahsus olmak üzere kaldırılmıştır. (Kurucular Kurulunun 15.12.1983 - 26 kararı ile).

GEÇİCİ MADDE 7 – İlk kongreye mahsus olmak üzere

re, delege seçimlerine karşı ilgili köy veya mahalleden partiye kayıtlı bulunan üyelerin en az beşte biri tarafından, seçimi takip eden iki gün içinde gerekçeli olarak, il disiplin kuruluna itiraz edilebilir. Disiplin Kurulu ilçe yönetim kurulunun görüşünü de ihtiva eden delege seçim tutanak ve dosyasını getirtip inceleyerek itirazı bir gün içinde kesin karara bağlar. (Madde 19-a dokuzuncu paragrafla ilgili olarak, Kurucular Kurulunun 25.1.1985 - 50 kararı ile)

GEÇİCİ MADDE 8 – Yapılacak ilk kongrelere mahsus olmak üzere, ilçelerden il kongresine seçilecek delege sayısı, o ilçede 1984 il genel meclisi genel seçimlerindeki seçmen sayısının beşyüzde biridir. Bu sayı dokuzdan aşağı olamaz.

Bu suretle hesaplanacak il kongresi delege sayısı 600'ü geçtiği takdirde tüzüğün 20. maddesi üçüncü fıkrası hükmü uygulanır. (Madde 20'nin ikinci paragrafı ile ilgili olarak, Kurucular Kurulunun 25.1.1985 - 50 kararı ile.)

GEÇİCİ MADDE 9 – İlk Kongrelere mahsus olmak üzere, merkez ve çevresindeki köy ve mahallelerde partiye kayıtlı üye adedi 400'ü geçmeyen ilçelerde bütün üyeler delege olarak ilçe kongresine katılırlar.

Merkez ve çevresindeki köy ve mahallelerinde partiye kayıtlı üye sayısı 400'ü geçen ilçelerde, toplam üye sayısı 400'e bölünerek bir katsayı bulunur. Her mahalle ve köyde kayıtlı üye adedi bu katsayıya bölünerek o mahalle ve köyden çıkacak kongre delege sayısı tespit edilir. (Madde 19-a dördüncü ve beşinci paragrafları ile ilgili olarak, Kurucular Kurulu'nun 2.2.1985 - 51 kararı ile.)

EK MADDE 1 – Bu tüzüğün 48 ve 49. maddelerinde Kurucular Kurulu'nun 26.4.1985 tarihli ve 59 sayılı kararı ile yapılan değişiklik 14.5.1985 günü yürürlüğe girer.

EK MADDE 2 – 8, 9, 14, 15, 18, 19, 28, 32, 34, 36/3, 36/3-a, 36/3-b, 38/f, 39/a, 39/b, 41, 42, 54, 55, 56/III-a, 59, 64, 65, 66, 67/4, 67/5, 67/6, 68, 70, 74, 75, 76, 77, 78 başlık, 78, 79, 80, 82 ve Geçici 3. maddelerdeki (Merkez Karar ve Yönetim Kurulu) ibaresi (Merkez Yönetim Kurulu) olarak değiştirilmiştir.

YÜRÜRLÜK

MADDE 86 – Bu tüzük hükümleri, partinin tüzel kişilik kazanması ile birlikte yürürlüğe girer. Tüzük değişiklikleri Kurucular Kurulunun kabulü ile birlikte yürürlüğe girer.

23 Haziran 1983 Tarihli Tüzükte Kurucular Kurulunca ve 1. Büyük Kongrede yapılmış olan değişiklikler:

(Hepsi metne işlenmiştir)

<i>Madde No.</i>	<i>Kurucular Kurulu Kararı</i>
4. Son fıkra	11. 4.1985 - 58
8 Son fıkra	15.12.1983 - 26
17 1), 3) fıkralar	14. 3.1985 - 56
17 Son fıkra	26. 4.1985 - 59
18 1. ve 3. fıkralar	15.12.1983 - 26
19 a) 4. ve 5. bendler	15.12.1983 - 26
19 a) 9. bend	25. 1.1985 - 50
	14. 3.1985 - 56
19 a) 10. bend	14.10.1984 - 42
20 a)	25. 1.1985 - 50
26 c) (Kaldırılmıştır)	26. 4.1985 - 59
26 g)	14. 3.1985 - 56
31 a)	26. 4.1985 - 59
35	13. 8.1983 - 15
36 son fıkra	15.12.1983 - 26
37 a)	15.12.1983 - 26
	2. 2.1985 - 51
37 b) (1..Büyük Kongre Kararı)	15. 5.1985
38 a), c)	26. 4.1985 - 59

DOĞRU YOL PARTİSİ

PROGRAMI

Doğru Yol, Cumhuriyet'tir.
Doğru Yol, Milli Mücadele'dir.
Doğru Yol, Demokrasi'dir.
Doğru Yol, Milli Misak'tır.
Doğru Yol, Milli Hakimiyet'tir.
Doğru Yol, Milli İrade'dir.
Doğru Yol, Millet Üstünlüğü'dür.
Doğru Yol, Milliyetçilik'tir.
Doğru Yol, Milli Birlik'tir.
Doğru Yol, Vatanı Sevmek'tir.
Doğru Yol, İman'dır.
Doğru Yol, Mânevi Değerlere İnanç'tır.
Doğru Yol, Lâik Türkiye'dir.
Doğru Yol, İnsan Haklarına Saygı'dır.
Doğru Yol, Sevgidir.
Doğru Yol, Atatürk'ü Anlamak'tır.
Doğru Yol, Refah Devleti'dir.
Doğru Yol, Kalkınma'dır.
Doğru Yol, Yapıcılık'tır.
Doğru Yol, İnşa'dır.
Doğru Yol, Sanayileşmek'tir.
Doğru Yol, Tarım Reformu'dur.
Doğru Yol, İmar'dır.
Doğru Yol, Adil Gelir Dağılımı'dır.
Doğru Yol, Sabır'dır.
Doğru Yol, Selâmet'tir.
Doğru Yol, Adalet'tir.
Doğru Yol, Hak Yolu'dur, Millet Yolu'dur.

F İ H R İ S T

Sayfa Madde

73	1	Temel görüşler ve gaye
74	1,2,3	Kişinin temel hakları
74	4	Kamu düzeninin korunması
75	5	Milli bütünlüğün korunması
75	6	Hukukün üstünlüğü
75	7	Egemenlik
76	8	Meşrutiyet
76	9	Üstün ortak değerler
76	10	Türk milliyetçiliği
77	11	Lâiklik
77	12	Temel hak ve hürriyetlerin teminatı
78	13	Türkiye Büyük Millet Meclisi
78	14	Cumhurbaşkanı
78	15	Yargı
79	16	Bakanlar Kurulu
79	17	Özerk ve Bağımsız kuruluşlar
80	19	Mahalli İdareler
80	20	Siyasi partiler
81	21	Kamu personeli
82	22	Karma ekonomik anlayışımız
82	23	İktisadi ve mali politikaların gayesi
83	24	Sanayi politikaları
84	25	Küçük sanayi
84	26	Tarım
85	27	Esnaf ve zanaatkârlar
85	28	Enerji politikaları
86	29	Tabii kaynaklar
87	30	Ulaştırma
87	31	Ekonomik istikrar
87	32	Mali politika
88	33	Kamu gelirleri
88	34	Kambiyo politikaları

Sayfa Madde

89	35	Yabancı kaynak
89	36	Dış ekonomik ilişkiler
90	37	Eğitim
91	38	Yaygın, sürekli eğitim
92	39	Yüksek öğrenim
92	40	Eğitimde fırsat eşitliği
93	41	Araştırma, teknoloji
93	42	Milli, manevi değerler
94	43	Sağlık
94	44	Sağlık hizmetlerinin yaygınlaştırılması
95	45	Şehirleşme, konut
96	46	Çalışma hayatı
96	47	Sendikal haklar
97	48	Sosyal güvenlik
98	49	Korunmaya muhtaç kişiler
98	50	Çocukların korunması
99	51	Dış politikamızın esasları

DOĞRU YOL PARTİSİ PROGRAMI

BİRİNCİ BÖLÜM TEMEL GÖRÜŞLER

GAYE :

MADDE 1 — Doğru Yol Partisi, milli iradeyi üstün irade, nihai karar mercii olarak saymak ve saydırmak;

Milli birlik ve beraberliği, ülke bütünlüğünü; insan haklarına saygılı, milliyetçi, demokratik, sosyal bir hukuk devleti olarak kurulmuş bulunan Türkiye Cumhuriyetini; demokratik rejim ve parlâmenter düzeni korumak ve kollamak;

Hür ve demokratik nizam içinde vatandaşın ve devletin güvenliğini sağlamak;

Milletin haklarının, milli, mânevi ve tarihi değerlerin savunucusu olmak ve onlara sahip çıkmak;

Kalkınmayı hürriyet içinde, medeniyetçi ve hamleci bir anlayışla sağlamak;

Sosyal adaleti gerçekleştirmek, sosyal güvenliğe bütün vatandaşları kavuşturarak çaresizliği ortadan kaldırmak, refahı tabana yaymak ve böylece fukaralığı ve işsizliği sona erdirmek.

Türkiye'yi ezilmeyen, horlanmayan, korkmayan, başı dik, yarınından emin hür insanların yaşadığı bir ülke, Türk Devletini, güçlü, sayılan dostluğu aranan bir büyük devlet yapmak gayelerini gerçekleştirmek;

Hürriyet, adalet, huzur ve refah içinde bir millet; güçlü, büyük bir ülke hedeflerine varmak için millete ve vatan hizmet etmek Doğru Yol Partisi'nin kuruluş sebebi ve gayesidir.

KİŞİNİN TEMEL HAKLARI

MADDE 2 – İnsan Hakları Evrensel Beyannamesinde ifadesini bulan kişi haklarının ve temel hürriyetlerinin gerçekleşmesi ve korunmasını zaruri görürüz.

MADDE 3 – Kişinin, insan haysiyetine yaraşır, dokunulmaz, vazgeçilmez, ihlâl edilemez haklarının bulunduğu, bu hakların ve bunları kullanma yetki ve hürriyetinin Devletin kesin teminatında bulunduğu, kişi güvenliğini, hürriyetlerin tamamı veya bir kısmını feda etmeden sağlamanın mümkün ve zaruri olduğu inancındayız.

Kişinin hürriyet ve güvenliğinin gerçek garantisini hür, demokratik nizamın kesintisiz işlemesinde ve milli irade üstünlüğünün her şartta geçerli kalmasında görüyoruz.

MADDE 4 – Hür ve demokratik Batı Ülkeleri insanının hak ve hürriyetlerini korumakta sahip olduğu hukuki garantileri Türk vatandaşı için de sağlamak hedefimizdir.

KAMU DÜZENİNİN KORUNMASI

MADDE 5 – Hangi maksat ve vasıta ile yapılmış olursa olsun, anarşi terör ve bölücülüğü, kişinin temel haklarını ortadan kaldıran veya kullanılmasını engelleyen bütün eylemleri Devletin ve toplumun güvenliğine yönelmiş, bertaraf edilmesi bütün Devlet organlarının görevi olan faaliyetler sayarız. Her meşru vasıta ile karşısında oluruz.

Anayasal kuruluşlar, bütün Devlet organları, gerçek ve tüzel kişiler toplumun ve Devletin güvenliğini zedeleyici davranışlardan kaçınma durumundadırlar.

Devletin ve Cemiyetin güvenliği, bütünlüğünün muhafazası ve devamlılığının tehlikeden uzak olmasıdır.

Hiçbir yetki ve hürriyetin Devlet ve toplum güvenliği aleyhine kullanılmasına müsamaha edilemeyeceği gibi, Devlet ve toplum güvenliği bahane edilerek, hiçbir hürriyetin ortadan kaldırılması veya sürekli kısıtlanması kabul edilemez.

MİLLİ BÜTÜNLÜĞÜN KORUNMASI

MADDE 6 – Irk, din, mezhep, kültür, mahalli gelenek farklılıkları oluşturmaya veya bunları tahrik ederek milli bütünlüğü bozmaya yönelik cereyanlara karşı durmayı; ilim, fikir ve vicdan hürriyeti alanındaki gelişmeler için şart olan müsamahayı baltalayacak taassup ve hurafelerden milletimizi masun tutmayı milli görev sayarız.

Ülkenin bütünlüğü, bölünmezliği münakaşa edilemez. Milletın birliğini zedeleyici, tehdit veya tehlikeye maruz bırakıcı bütün davranışlara karşıyız .

HUKUKUN ÜSTÜNLÜĞÜ

MADDE 7 – Hukuk Devletinın bütün müesseseleri ile tesisi ve korunmasını başlıca görev biliriz.

Kanunun herkes için eşit uygulanmasını sağlamak ve kişilerin ve yöneticilerin hak, yetki ve sorumluluklarının, önceden belirlenmiş aleni ve milli irade kararları ile kabul edilmiş kaidelere tabi olması hukuk devletinın şartıdır.

EGEMENLİK

MADDE 8 – Rejimin temel ilkesi, vazgeçilmez, kısmen dahi olsa devredilmez, taviz verilmez prensibi "Egemenlik Kayıtsız Şartsız Millettedir." Anayasa hükmüdür.

Bu hükmü, Atatürk ilkelerinin esası, milletin kendi kaderini tayin hakkı sayarız.

Milli iradenin üstün irade olması, bütün Devlet güç ve yetkilerinin milli iradenin tercihine dayanmaları halinde meşru olabileceği inancındayız.

Egemenlik hakkı ile ilgili yetkilerin kullanılmasını, millî iradenin önceden müsaadesi ve sürekli denetiminde mümkün görürüz.

MEŞRUIYET :

MADDE 9 – Anayasa, Cumhuriyet Kanunlarına ülkede yaşayan bütün fertlerin ve bütün Devlet organlarının saygı ve riayetini şart görürüz.

Anayasa dahil kaide koyma yetkisi münhasıran egemenlik hakkının sahibindedir. Koyduğu kaideleri aynı usul içinde kaldırmak veya değiştirmek milli iradenin kararına bağlıdır.

ÜSTÜN ORTAK DEĞERLER

MADDE 10 – Milli birliğimizin ve becamızın, sahip olduğumuz milli, tarihi değerlerin, hars ve kültürün, milli ve manevi inanç ve şuurun, dilimiz korunmasına bağlı olduğu inancındayız.

TÜRK MİLLİYETÇİLİĞİ

MADDE 11 – Türk Milliyetçiliğini, büyük milletimizin bütünlüğünü ve beraberliğini sağlamak, milli ihtiyaç ve menfaatleri her türlü şahıs ve zümre menfaatinin üstünde tutmak, nesiller arasında şuurlu bir tesanüt kurmak, milli, tarihi ve manevi değerlere saygı göstermek ve yeni nesilleri milli tarih şuuru içinde, milli gerçeklere bağlı olarak yetiştirmek manâsında anlıyoruz.

Milliyetçilik anlayışımız, milli hudutlar içinde birleştirici ve bütünleştiricidir.

LÂİKLİK

MADDE 12 – Türkiye Cumhuriyeti lâik bir Devlettir. Lâik Devlet, dine karşı, inançlara karşı Devlet değildir.

Lâik Devlet, idaresinin kaideleri dine dayalı olmayan Devlettir. Kimse sahip olduğu inanç yüzünden, lâik Devlette, kınanamaz. Lâik Devlette inanç yasak edilemeyeceği gibi, kimse de inanç sahibi olmaya zorlanamaz.

Her vatandaşın mensup olduğu din ve inancın icabı olan ibadeti serbestçe icra hakkına sahip olduğu inancındayız.

Lâikliği, fikri ve vicdanı hür bir cemiyet için gerekli bir unsur olarak görürüz.

TEMEL HAK VE HÜRRİYETLERİN TEMİNATI

MADDE 13 – Anayasa, kanunlar ve hukukun temel prensiplerine fertlerin ve bizzat Devletin, kesiksiz riayeti, hürriyetin nizamının vazgeçilmez şartıdır.

Basın hürriyetini, radyo ve televizyonun temel Devlet yapısının savunucusu olmasını ve tarafsız idaresini, fikri ve akademik hürriyetleri, tarafsız mahkemeler ve hakim teminatı ile idarenin hukuki murakabesini, temel hak ve hürriyetlerin garantisi sayarız.

İKİNCİ BÖLÜM

CUMHURİYETİN TEMEL

MÜESSESELERİ

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

MADDE 14 – HÜR, GENEL, TEK DERECELİ seçimlerle oluşmuş, Millet adına Egemenlik hak ve yetkisini kullanabilen, rejimin en yüce müessesesidir.

TBMM ülkede belli bir oranda taraftara sahip, anayasal düzene aykırı olmayan fikir gruplarının temsiline imkân verici, ancak, istikrarlı hükümetlerin kurulması ve yaşamasını mümkün kılacak bir yapıya sahip olmalıdır.

Kanun yapabilir, denetleme yapabilir bir organ olarak sürekli işlerliğini sağlayan, engellemeleri aşan, icabında kendisini yenileyebilen kaidelere sahip olmasını gerekli görürüz.

CUMHURBAŞKANI

MADDE 15 – Cumhurbaşkanını, ülkenin ve milletin bütünlüğünü temsil eden, sahip olduğu büyük manevi prestij sayesinde anayasal organlar arasındaki ahengin korunmasını gözeten, partilerüstü, tarafsız, bilgi, hizmet ve tecrübesi ile geniş bir milli güveni haiz, şahsiyeti ile demokratik düzenin üst denge unsuru olarak görüyoruz.

YARGI

MADDE 16 – Kişi hak ve hürriyetlerinin korunmasını, hukukun üstünlüğünün sağlanmasını, tarafsız, bağımsız ve adil yargı gücünün ucuz ve sür'atli işlemesine bağlı görürüz.

Yargının, tarafsızlığını zedeleyici etkilerden koru-

nabilmesi, özlük haklarının tümünü ihtiva edecek şumulde hakim taminatının sağlanmasına bağlıdır.

Anayasa Mahkemesi kararları ile, Egemenlik hakkının gerçek sahibinin iradesi arasında çelişki olmamasını zaruri görürüz.

Adalet personelinin hayat şartları, bina ve araç durumlarını, kısa sürede güvenilir ve sür'atli adalet tevziine müsait seviyeye getirme kararındayız.

BAKANLAR KURULU

MADDE 17 — Bakanlar Kurulu, bütün rejimin en önemli organlarından biridir.

Yürütme yetki ve görevini icra eden bu organın, bu faaliyetinin istikrar ve ahengi gerektirdiği inancındayız. Yasama ve yargı dışındaki bütün kuruluşların, özelliklerine uygun idari istisnaları olmakla birlikte hepsinin hükümetin emrinde ve ona karşı sorumlu olduğu gerçeğinden hiçbir şartta fedakârlık yapılmaması gereğini savunuruz.

İdari kararların yargı denetimine tabi oluşunu hukuk devletinin gereği sayarız. Ancak, bu denetimin idare yerine karar verme, takdir yetkisini kısıtlama veya idarenin kararlarının geçerliliğini şüpheli hale düşürme sonucuna varmasını doğru bulmayız.

ÖZERK VE BAĞIMSIZ KURULUŞLAR

MADDE 18 — Özerkliği, kamu hizmetinin daha sür'atli, fikri faaliyetlerin daha tarafsız ve bağımsız yapılabilmesini temin için bazı müesseselerin genel idarenin bir takım kaidelerinin dışında tutulması olarak anlamaktayız. Özerklik veya bağımsızlık hükümranlık şeklinde anlaşılmaz.

Üniversitelerin ilmi bağımsızlığının gerekleri yerine getirilirken, ülkenin mali gücü, insan gücü kaynakları ve istihdam politikaları bertaraf edilemez.

GÜVENLİK HİZMETLERİ

MADDE 19.— Ülkenin iç düzeninin korunması, asayiş ve huzurun sağlanması, anarşi, terör ve bölücülük teşebbüsleri ile sürekli ve tesirli mücadelenin sürdürülerek bunların tehdit olmaktan çıkarılması güvenlik kuvvetlerinin görevidir.

Güvenlik kuvvetlerinin, kadro, teçhizat ve malzeme bakımından yeteri kadar güçlendirilmesinin öncelikle gerçekleştirilmesi zarureti kaniiz'

Türk Silahlı Kuvvetleri'nin, vatan savunmasının, ülkenin stratejik konumu dikkate alınarak, gerektirdiği seviyede teçhizi için iç ve dış bütün imkânların harekete geçirilmesini zaruri görürüz.

MAHALLİ İDARELER

MADDE 20 — Mahalli idarelerin mali imkânlarının hizmetleri yeterli düzeyde gerçekleştirecek, kendi gelirleri olarak sağlanması esastır. Belirli zaruri kamu hizmetlerinin sağlanamamasında gerektiğinde genel bütçeden yardım yapılmalıdır.

Mahalli idarelerin merkezi idare ile münasebetleri, denetlenmeleri demokratik vasıflarını zedelemeyecek, ancak, kamu vesayetini tesirli kılacak kaidelere bağlanmalıdır.

SIYASİ PARTİLER

MADDE 21 — Siyasi teşkilâtlanma hürriyeti demok-

ratik rejimin başta gelen göstergesidir. Siyasi partilerin memleketin idaresi hakkında farklı fikir ve metodlara sahip olmaları ve bunları savunmalarını tabii buluruz. Ancak, siyasi mücadelenin rejimi tahrip etmeden ve Devleti tehlikeye düşürmeden yapılmasını da zaruri görüyoruz.

Rejimin gayrimeşru saymadığı bütün fikirler siyasi teşkilâtlanma imkânı bulabilmelidir.

Siyasi partilerin iç idarelerinde demokrasi usul ve teâmmüllerin tatbik edilmesini milli iradenin serbestçe tecellisi bakımından gerekli görürüz.

KAMU PERSONELİ

MADDE 22 – Kamu hizmetinde çalışanlarla ilgili Devlet politikası, hizmetin vatandaşa kolay, seviyeli, yerinde ve yeterince ulaştırılması esasına göre tesbit edilmelidir.

Kamu personelinin çalıştırılmasında güçlük çekilen bölge ve hizmetlerde görevi cazip kılıcı imkânlar sağlayarak eksiklikler giderilmeli, mecburi hizmet en son ve zaruri halde mahdud bir uygulama olarak tutulmalıdır.

Ehliyet, kıdem ve sorumluluk personel rejiminin esasını teşkil etmeli, yüksek vasıflı teknisyen ve idarecilerin gerektiğinde Devlet kadrolarına alınmasını veya orada tutulmasını mümkün kılan elâstikiyete sahip olmalıdır.

Kamu personeline yıllık fiyat artışlarını dikkate alan, kıdem ve üstlenilen görevin sorumluluğuna göre bir ücret rejimini gerekli görürüz.

Kamu hizmetinde çalışanların statülerinin Devlet tasarrufları ile değiştirilmelerinde müktesep hakların korunması öncelikle gözetilmelidir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM EKONOMİK DÜZEN

KARMA EKONOMİK ANLAYIŞIMIZ

MADDE 23 – Ekonomik düzen hürriyetçi demokratik rejimin güçlenmesi, kişinin hürriyet içinde refaha kavuşması gayesini gerçekleştirmelidir.

Mülkiyet, miras, hür teşebbüs kurma, dilediği işi seçme haklarının kişinin vazgeçilmez temel haklarından olduğuna inanırız.

Ekonomik hayatta Devletin gerektiğinde üretici, genelde düzenleyici, destekleyici ve caydırıcı tesirli bir role sahip olması gereğine inanırız.

Serbest piyasa ve rekabet nizamını gerçekleştirmek ve ekonomiyi bu düzende geliştirmek kararındayız.

Kalkınmanın plâna bağlanarak gerçekleştirilmesini gerekli görürüz.

Plânlamanın gayesi, Devletin bütün ekonomik faaliyetleri merkezi bir plâna bağlamak değildir.

Kalkınma plânları, kamu için emredici olacaktır. Hür teşebbüs düzeni için orta ve uzun vadeli hedef ve politikaları belirleyerek yol gösterici, yönlendirici, özendirici veya caydırıcı olacaktır. Serbest piyasa nizamını engellemeyecek, istikrar içinde gelişmesini sağlayacaktır.

İKTİSADİ VE MALİ POLİTİKALARIN GAYESİ

MADDE 24 – İktisadi ve mali politikaların gayesi:

Kaynakları en rasyonel şekilde kalkınmanın emrine verme,

Hızlı kalkınma,
Sürekli ve dengeli büyüme,
İşsizliği asgari düzeye indirme,
Refahı tabana yayma,
Sosyal güvenlik imkânlarını arttırmak,
Güçlü ve müreffeh Türkiye idealine varmaktır.

SANAYİ POLİTİKALARI

MADDE 25 — Sanayide gelişme için aşağıdaki ilkelere uyulmasını zaruri görürüz:

Rekabet gücü olan sanayi: Kapasitesi, teknolojisi, ürününün vasfı, standardı ve maliyeti benzer mamullerle iç ve dış pazarlarda boy ölçüşebilecek sanayidir. Yeni kurulacak sanayi bu şartlara uygun kurulmalı, mevcutlar ise bu şartlara uydurulmalıdır.

Öncelikle yerli ham madde ve işgücünü birlikte ve ayrı ayrı değerlendirmeye elverişli sanayi kurulmalıdır.

Yüksek istihdam imkânı veren işgücü yoğun sanayi öncelikle kurulmalıdır. Sanayileşme ile istihdam problemi-ne müessir çözüm getirilebileceği inancındayız. Ancak, işgücü yoğun sanayi teknolojik gerekleri ve gelişmeleri terketmeden gerçekleştirmek zaruridir.

Yeni ihrac imkânı veren sanayi kurulmalıdır.

Modern ilim, teknoloji ve idareyi Türkiye'ye getirecek vasıfta sanayi kurulmalıdır. Kurulu sanayi gelişmeleri taşıyabilecek ve kendini bunlara uyduracak bir yapıya kavuşturulmalıdır.

Özel himayelere, sun'î desteklere muhtaç olmayan, yaşama gücü olan bir sanayi kurulmalıdır.

Sanayileşmenin sür'atle gerçekleşmesi için siyasi istikrarı, ekonomik ve mali politikalarda kararlılık ve devamlılığı zaruri görürüz.

Sanayileşmenin yukarda belirtilen şartlara uygun gerçekleşebilmesi için, kalkıma plânları kuruluş safhasından itibaren, yönlendirici ve özendirici mekanizmaları derpiş etmelidir.

Sanayiin ülke sathında dengeli dağılımı ekonomik ve sosyal icaplar dikkate alınarak gerçekleştirilmelidir.

KÜÇÜK SANAYİ

MADDE 26 — Küçük sanayinin gelişmesinin desteklenmesine önem veririz.

Küçük sanayi, lüzumlu teknik bilgi, pazarlama organizasyonu, kredi ve benzeri yardımlar sağlanarak desteklenmelidir.

Her boyda sanayinin günden güne daha gelişmiş alt yapıya ihtiyacı olmaktadır. Bu ihtiyacın sanayi siteleri ve sanayi bölgeleri tesisi ile karşılanmasını Devletin öncelikle ifa etmesi gerekli görevlerinden biri sayarız.

TARIM

MADDE 27 — Tarım politikalarının gayesi:

Toprak-insan ilişkilerini, kişinin dilediği işi seçme hürriyeti, azami verim ve istihdam meselelerini dikkate alarak düzenlemek,

Modern teknoloji ve girdilerle verimliliği arttırmak,

Toprak ıslahı, korunması ve sulama imkânlarını genişletmek,

Tarıma dayalı sanayii yaygınlaştırmak.

Köye ve köylüye bu politikalar vasıtası ile refahı ve medeniyet nimetlerini götürmektir.

Çiftçinin topraklandırılmasını zaruri görürüz. Ancak, bunun dar manâda toprak dağıtımı şeklinde değil, zirai kalkınmayı sağlayacak bir büyük programın parçası olarak görürüz.

ESNAF VE ZANAATKÂRLAR

MADDE 28 – Esnaf ve zanaatkârın sermaye, kredi, ham madde ihtiyaçlarını karşılayabilmek, mamullerini değerlendirmek için, teşkilatlanmalarını teşvik etmek, Devletin teknik ve mali imkânları ile kendilerine destek olmak gerektiğine kaniiz.

Gerek sanayinin desteklenmesi, gereksiz istihdam probleminin hallinde küçük işyeri sahiplerinin önemli rolleri olduğuna inanırız.

ENERJİ POLİTİKALARI

MADDE 29 – Enerji konusunu, sanayileşme, medenileşme ve kalkınmanın temel unsurlarının başında görmekteyiz. Enerji kıtlığı beraberinde geri kalmışlığı ve fakirliği getirdiğinden, konuya doktriner katılıklardan uzak bir görüşle bakarız.

Hedefimiz, öncelikle milli kaynaklara dayalı, ucuz, kalkınma ihtiyaçlarına zamanında ve yeterince cevap veren enerji üretimidir.

Sahip olduğumuz hidrolik ve termik kaynakların sür'atle değerlendirilmesine öncelik verilmelidir. Ancak, öz kaynaklarımızdan yeterli enerjiyi üretene kadar, enerji it-

haline veya petrole dayalı enerji üretimine devamı kaçınılmaz görürüz.

Türk vatandaşının fert başına enerji tüketiminde gelişmiş ülkeler seviyesine bir an önce varması için gerekli bütün gayretin sarfedilmesine taraftarız.

Jeotermal ve tabii gaz, biogaz gibi yerli enerji kaynaklarının sür'atle geliştirilmesi, nükleer enerji üretiminin ülkemiz için zaruri olduğu inancını taşıyoruz.

Doğa Anadolu kalkınma projesini ve benzerlerini, sadece enerji meselesi değil, büyük bir istihdam imkânı, refahı sadece o bölgeye götürmek değil, bütün ülkenin dengeli kalkınması için hayati sayarız.

Bu ve benzeri projelerin özel yürütme modelleri ile gerçekleştirilmeleri, iç finansmanı için bir özel kalkınma fonu teşkilini gerekli görürüz.

TABİİ KAYNAKLAR

MADDE 30 – Madenlerimizin değerlendirilmesinden; aramadan işletmeye kadar, bütün faaliyetlerde büyük istihdam imkânı vermesini, sanayimizin gelişmesine destek olmasını, sahip olduğu ihracat potansiyeli ile döviz dengemize önemli katkılar bekleriz.

Devletin hüküm ve tasarrufunda olan yeraltı kaynaklarının, kamu veya özel sektör tarafından ayrı ayrı veya birlikte aranması veya işletilmesini uygun görürüz.

Devlete ait olan arama ve işletme hakkının gerçek ve tüzel kişilere devrinde, kamu veya özel teşebbüs için katı sınırlar düşünülmemesine taraftarız.

Özel ve kamu kaynaklarının yeterli bulunmaması halinde veya yeni teknoloji ve önemli dış pazar imkânı getir-

mesi şartı ile belli sahalarda yabancı sermayeden istifade edilmesinde sakınca görmeyiz.

Maden rezervlerinin aranması ve tesbitinde başta petrol olmak üzere enerji hammaddelerine öncelik verilmesini gerekli görürüz.

ULAŞTIRMA

MADDE 31 — Ulaştırma politikamız, Türkiye'nin her yerine her mevsimde ulaşabilme, en ekonomik ulaştırma sistem ve imkânlarını öncelikle destekleme, sosyal ve ekonomik gelişmeyi hızlandırıcı demiryolu, karayolu ve denizyolu bağlantılarını üretim ve tüketim bölgelerinin ihtiyaçlarını da dikkate alarak sağlamaktır. Ulaştırma sektöründen önemli miktarda döviz geliri sağlamayı mümkün görürüz.

Ekonomik gelişmenin icaplarını dikkate alan bir haberleşme sistemi uydulardan yararlanma imkânı da dahil sür'atle yaygınlaştırılmalıdır.

EKONOMİK İSTİKRAR

MADDE 32 — Enflasyonla sürekli mücadele istikrar politikalarımızın ana unsurlarından birini teşkil eder. Ancak, enflasyonla mücadele kalkınmadan vazgeçmeden, orta ve dar gelirliilere bu mücadelenin yükünü adaletsiz bir şekilde yüklemekten yapılmalıdır.

Fiyat istikrarının fevkalâde icaplar dışında, idari müdahalelerle değil, ekonomik tedbirlerle sağlanmasını gerekli görürüz.

MALİ POLİTİKA

MADDE 33 — Mali idarenin, ekonomik gelişme ve ge-

lir dağılımında denge sağlama bakımından, istikrarına büyük önem veririz.

Mali politikamızın esasını, milli tasarrufların artırılması, kamu hizmetlerinin ve devletin diğer sosyal görevlerinin ifası için gereken mali imkânları temin etmek, ekonominin istikrardan uzaklaştığı anlarda bütçe giderleri ve vergi gelirlerini buhranın aşılmasında birer vasıta olarak kullanmak, milli borç, para ve kredi politikaları yolu ile ekonominin gelişmesi ve istikrarın korunmasına müsaıt para arzını sağlamak, mali teşviklerle yatırımları ve tasarrufları yönlendirmek, teşkil eder.

KAMU GELİRLERİ

MADDE 34 – Vergiyi, kamu hizmetlerini, devletin ikisadi ve sosyal görevlerini ifa için lüzumlu bir kaynak ve ekonomik ve mali politikaların uygulamasında kullandığı müessir bir araç olarak görürüz.

Uygulanan vergi politikasının, vatandaşın kazancına ve gelirine serbestçe tasarruf etme yetkisini baltalayan, yeni teşebbüslerden vazgeçiren, sermaye birikimini önleyen veya cezalandıran sonuçlar doğurmaması gerekir.

Vergi ödeme iktidari olan her vatandaşın mali gücü ile mütenasip olarak, adil ve genel esaslar dairesinde vergiye tabi tutulması lüzumuna ve ancak bu surette vergi adaletinin gerçekleşebileceğine inanıyoruz.

KAMBIYO POLİTİKALARI

MADDE 35 – Kambiyo mevzuatımız, dış ekonomik ilişkilerimizin bugünkü ihtiyaçlarına uygun değildir, eskimiştir, dağınıktır, güçleştirici ve lüzumunu kaybetmiş hükümler ihtiva eder.

Dış ticaret ve döviz kazandırıcı diğer muamelelerin ve dövizle ilgili işlemleri basitleştirici, kolaylaştırıcı uygulamaların öncelikle getirilmesini, serbest kambiyo rejimine tedricen geçişe elverişli bir sistemi, dış ekonomik münasebetlerimizin gelişmesi için zaruri sayarız.

YABANCI KAYNAK

MADDE 36 — Dış kaynağı hedef alınan kalkınma hızını ve ekonominin dışardan temini gerekli zaruri ihtiyaçlarını karşılamaya yeterli miktar ve zamanda, en uygun şekilde ve şartlarda elde etmek hedefimizdir.

Öncelikle milli ekonominin azami dış kaynak sağlayacak tarzda idare edilmesi gereklidir. Bu maksatla, ihracat, turizm, navlun gelirleri, işçi dövizleri, transit hizmetleri ve serbest bölge uygulamalarının sağlayacağı gelirler, dış ülkelerde Türk müteşebbislerinin aldıkları taahhüt işlerinin gelirlerinin arttırılması için, teşvik ve destek tedbirlerinin ihtiyaçlara uygun tarzda getirilmesi ve sür'atle asgari formalite ile uygulanmasını zaruri görürüz.

Yabancı sermaye ve dış kredi girişlerinin desteklenmesi ve kolaylaştırılmasını sadece döviz açığının karşılanması için değil, dış ekonomik ilişkilerimizin de geliştirilmesi bakımından gerekli sayarız.

DIŞ EKONOMİK İLİŞKİLER

MADDE 37 — Avrupa Ekonomik Topluluğu ile işbirliği kalkınma hedeflerimizin gerçekleşmesinde bir itici faktör, sanayi ve tarım üretiminde rasyonelleşme vasıtası, Türkiye'nin dünya ticareti içinde artan bir oranda yer alma kararı olarak anlamaktayız. Ortak Pazara tam üyeliğimiz bir an önce gerçekleşmesinin ülkenin menfaatine olduğu inancındayız.

Orta Doğu ve İslâm ülkeleri ile ekonomik münasebetlerimizin geliştirilmesine özel önem verilmesine taraftarız.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

SOSYAL POLİTİKALAR

EĞİTİM

MADDE 38 – Eğitimi Türkiye'nin bir numaralı meselesi olarak görüyoruz.

İnancımıza göre eğitim, hür, kişiliğine sahip, doğru düşünen, sıhhatli kararlar veren, ekonomik faaliyetlere katılabilmesi için gerekli asgari bilgi veya mahareti edinmiş vatandaş yetiştirme meselesidir. Beyinleri yıkamak değil, onları zenginleştirmek, insan vekarına sahip fertler yetiştirme meselesidir.

Milli eğitim meselesinin ele alınışı ve çözümünde aşağıdaki prensiplere uymayı gerekli görürüz:

Eğitimde tek taraflı telkin ve saplantılara imkân vermeyen bir sistem uygulanmalıdır. Hür demokratik Cumhuriyetin insanı, komünizmi de, faşizmi de tanıyan, demokratik hürriyetlerle mukayesesini yapabilen ve neticede kararını verebilecek fikri seviyeye sahip olmalıdır. Bunun için vatandaşa hürriyetin ne olduğunu, demokrasinin ne olduğunu, Cumhuriyetin ne olduğunu iyi öğretmeyi zaruri görürüz. Millet şuuru ve müşterek milli ideal eğitim yolu ile her vatandaşa intikal ettirilmelidir.

Eğitim, sebeplerden neticeye gitmeyi bilen, muhakeme kabiliyeti gelişmiş, düşünen ve ona göre tercih yapabilen insanı yetiştirmelidir.

Vatandaşlık ve demokrasi eğitimi, milli eğitimin gayelerinden biri olmalıdır. Hürriyetçi demokratik Cumhuriyet toplumu fertlerinin haklarının nelerden ibaret olduğunu, nasıl kazanıldığını, nasıl korunacağını, Devletin nasıl idare edildiğini, niçin öyle idare edildiğini, cemiyete hakim kai-

delerin nasıl konduğunu, üstün iradenin ne olduğunu, vatandaş ve o'nun iradesinin mânasını ve hukukun üstünlüğünün ne olduğunu bilmeli, bunlara sahiplik şuuruna da erişmelidir.

Memleketin kalkınmasında insangücü ihtiyaçlarına cevap veren bir eğitim sistemini şart sayarız. Sadece nazari bilgiler sonucu elde edilen diploma ile eğitimin gayesine varmasını mümkün görmüyoruz. Bütün seviyelerde, müstakil olabilme imkânı veren, kişiyi iş sahibi yapan bir meslek, san'at veya maharet kazandıran bir eğitim sistemi uygulanmasını zaruri görürüz. Buna üretici, eğitici eğitim diyoruz.

İfade etmiş olduğumuz prensiplere dayalı, milliyetçi, lâik, hürriyetçi, medeniyetçi ve ilerici fikirlerin eğitim yolu ile Türk vatandaşına intikal ettirilmesini Devletin görevi sayarız. Bu vasıfları haiz eğitime Milli Eğitim diyoruz. Millete ve ülkeye yararlı eğitimden bunu anlıyoruz.

YAYGIN, SÜREKLİ EĞİTİM

MADDE 39 – Eğitimi; milletin tümünün tabii hakkı görürüz. Herkese kabiliyetini geliştirme imkânlarının sağlanması, eğitim sisteminin hedeflerinden biridir.

Öncelikle, temel eğitimin, mecburi eğitimin bütün vatandaşlara ulaştırılabilmesi için okulsuz köy bırakmamayı zaruri görürüz.

Eğitim ve öğretim okuldan sonraki safhada da devam etmelidir. Halk eğitimine özel önem veririz. Halk eğitimi çalışmalarının milliyetçi bir anlayışla, köy kalkınmamızı sağlamaya yardımcı olacak bir istikamette geliştirilmesini zaruri görürüz. Okulla onun dışında kalan diğer kültür ve eğitim müesseselerinin birbirini tamamlayacak şekilde faaliyet göstermeleri gerektiğine inanırız.

YÜKSEK ÖĞRETİM

MADDE 40 – Üniversitelerimizin memleket gerçeklerine ve ihtiyaçlarına uygun bir eğitim programına sahip olmasını, araştırmacı ve uygulayıcı vasıfta gençler yetiştirmesini zaruri buluruz. İlmin hürriyet ortamında gelişebileceği, hür düşüncenin ise yaratıcılığın kaynağı olduğu gerçeğini dikkate alarak, üniversitelerin ilmi çalışma ve araştırmalarını serbestçe yapabilmeleri için bilimsel özerkliğe sahip olmaları gerektiğine kaniiz. Özerkliğin belirttiğimiz maksat dışında, Devlete karşı bağımsız veya onun denetimine tabi olmama şeklinde anlamayız. Üniversitede zeşitli sistem ve fikirlerin tanıtılması ve tartışılması tabiidir. Ancak, hür demokratik nizamı tanımayan fikirlerin, diğerleri üzerine baskı kurması veya tek taraflı bir hürriyet anlayışı ile gençlere telkinini, bilimsel özerklik, ilim hürriyeti ve milli üniversite kavramı ile bağdaşır görmeyiz.

Üniversitelerimizin, özellikle insangücü açığı olan alanlarda, kapasitelerinin arttırılması ve yeni kuruluşlarca takviyesini gerekli görürüz. Ancak, yüksek tahsil yapmak isteyen gençlerin meydana getirdiği büyük birikimi önlemek için, mevcut müesseselerin gece öğretimi, çift tedrisat ve benzeri uygulamalarla kapasitelerinin yükseltilmesini mümkün ve zaruri görürüz.

EĞİTİMDE FIRSAT ESİTLİĞİ

MADDE 41 – Eğitim, herkes için daha iyi yetişme, fikri ve bedeni gücünü değerlendirme vasıtasıdır. Bu vasıta-ya bütün vatandaşların, bulundukları şartlar ve mali imkânları ne olursa olsun, sahip olmalarını sağlamak Devleti görevidir. Bu görevi, vatandaşın haiz olduğu kabiliyete göre en yüksek eğitim kademelerini kendisine açık tutmak olarak anlıyoruz.

Devlet ve mahalli idarelerce burslar ve krediler sağlanmasını ve bunun eğitimin her kademesini kapsayacak bir şumule ulaştırılmasını, eğitimde fırsat eşitliğini sağlamaya yönelik faaliyetlerde bulunan vakıf ve benzeri kuruluşların desteklenmesini, eğitim kuruluşları ile ilgili yatırımların bu önemli prensibi gerçekleştirmeye yarayacak şekilde yönlendirilmesini uygun buluruz.

ARAŞTIRMA, TEKNOLOJİ

MADDE 42 – Gelişen teknolojiyi yakından takip etmeyi yeterli görmeyiz. Ülkemiz bu gelişmelerin içinde olmalıdır. Teknoloji transferi için imkânlar esirgenmemeli, ancak, teknoloji üretimini destekleyici, araştırma elemanı yetiştirmek için bir özel programın uygulanmasını gerekli görürüz.

MİLLİ, MANEVİ DEĞERLER

MADDE 43 – Aynı milli ve manevi değerlere bağlılık, ortak bir kültürü paylaşmanın, topluluğu millet yaptığı inancındayız.

Ecdadımızın bize bıraktığı eserlere sahip çıkmak onları sadece muhafaza etmek değil, zenginleştirerek devam ettirmeyi vazife sayarız.

Ortak inanışlarımıza bunların sembolü olan eser ve geleneklere, tarihi mirasa, san'at, edebiyet ve folklöre, Devletin özel ilgi göstermesini, destek olmasını milli birliğimiz için önemli bir görev sayarız.

Sahip bulunduğumuz tarihi hazineler ve kültür mirasının, turizmin geliştirilmesinde ve Türk gerçeğinin dünyaya tanıtılmasındaki değeri müdrik olarak, bakım, onarım ve muhafazası sağlanmalıdır.

SAĞLIK

MADDE 44 — Halkın sağlığını korumak başta gelen kamu hizmetlerinden biridir. Devlet bu görevini öncelikle koruyucu şekilde yapmalıdır. Köy, kasaba ve şehirlerimizde çevre sağlığı şartlarının sağlanması, vatandaşın sağlığını tehdit eden her türlü fiziki, kimyevi ve biyolojik kirlilik ve tehlikelere karşı tedbir alınması, gelişmekte olan nesillerin ruh ve beden yapısına zarar verici tesirlerin önlenmesi, vatandaşa gerekli asgari sağlık eğitiminin verilmesini ve bu anlayışla koruyucu hekimlik uygulamasının programlanmasını Devletin öncelikle ifa edeceği görevlerden biri sayarız.

Verem, frengi, cüzzam mücadelesi ve tedavisi, ruh hastalıkları gibi sosyal hastalıkların tedavisi Devlet tarafından kamu hizmeti şartlarında yürütülmelidir. Tedavi kuruluşları imkânlarından azami istifade şartları mutlaka sağlanmalıdır. Hekimsiz hastane, sağlık ocağı, aletsiz teçhizatsız, ilâçsız hekim gibi çarpıklıklara sür'atle son verilerek mevcut sağlık personeli ve kuruluşlarından vatandaşın gereği gibi istifade imkânı sağlanmalıdır.

Hekimlerin modern tababet standartlarına sahip olmalarını temin ve kontrol, çalışma alanları ve bölgelerinin şartlarına göre ücretlerini düzenleme, hekimlerin ihtiyaca göre yurt sathına yayılmalarının kabil olduğu ölçüde zora başvurmada sağlamak, sağlık politikamızın hedefidir.

SAĞLIK HİZMETLERİNİN YAYGINLAŞTIRILMASI

MADDE 45 — Hedef bütün vatandaşların koruyucu hekimlik hizmetlerinden yararlanması ve hastalıklarını tedavi imkânı bulabilmesidir. Bu maksatla Devlet, tıbbi ve cerrahi bakım ve tedavi kurumlarını bölge tesisleri halinde halkın ayağına götürmek, yoksul veya az gelirli vatandaş-

ların her türlü bakım ve tedavi masraflarını genel sağlık sigortası fonlarına yapacağı desteklerle karşılamak durumundadır.

Koruyucu ve tedavi edici sağlık hizmetlerinin vatandaşın güven verici, zamanında ve hırpalamadan götürülmesini bir zaruret sayarız.

Bütün vatandaşların genel ve mecburi sağlık sigortası kapsamına alınmasını, yoksulların sigorta primlerinin Devlet tarafından karşılanmasını, kamu ve özel bütün sağlık kuruluşlarında sigortalı hastanın bakımının mümkün olmasını, hastaya hekimini seçmek imkânının sağlanmasını zaruri görürüz.

Yardımcı sağlık personelinin yetiştirilmelerini bilgi ve maharetlerini arttırıcı imkanların kendilerine sağlanmasını gerekli görürüz.

ŞEHİRLEŞME, KONUT

MADDE 46 — Sür'atli kalkınmayı hedef aldığımız ve bunun gereği olarak sanayinin gelişmesini desteklediğimize göre, büyük nüfus hareketleri ve hızlı şehirleşmeyi kaçınılmaz görürüz. Hızlı şehirleşmenin ortaya çıkardığı alt yapı yetersizliği, çevre kirlenmesi, mesken darlığı ve benzeri meselelerin Devlet tarafından, özel ilgi ve programlarla sür'atle halline gidilmesini zaruri görürüz.

Herkesin bir meskene sahip olması hedefimizdir. Gecekondu problemini sosyal mesken ve mevcutlardan, ıslahı mümkün olanların, belli bir plân içinde ıslahı yolu ile çözümü, konut meselesinde Devletin emrivakileri düzenleme yerine önceden tedbir almasını, bu maksatla, şehir gelişme alanlarında alt yapısı hazırlanmış, önceden plânlanmış arsaların alt gelir gruplarındaki vatandaşlardan ev yapacaklara, belli vasıflara uygun inşaat yapmaları şartı ile kredili olarak verilmesini, böylelikle yeni gecekondu yapılmasının önlenmesi ve mevcutların ıslahında bu yoldan da faydalanılmasını uygun buluruz.

Yapı tasarrufu mevduat hesaplarına vergi ve benzeri kolaylıklar sağlayarak teşvik edilmelerini faydalı buluruz. Konut meselesinin hallinde, Devletin özellikle mahrumiyet bölgelerinde sosyal konut ve lojman inşaatına önem vermesini lüzumlu buluruz. Genel olarak, düşük gelir gruplarının bir meskene sahip olabilmeleri için, ucuz arsa, ucuz kredi, ucuz inşaat malzemesi ve standart plânlarla kendilerine yardım etmeyi zaruri sayarız.

ÇALIŞMA HAYATI

MADDE 47 – Ekonomik gelişme ve kalkınma ve bununla birlikte gelişen şehirleşme, iş ve işçi meselelerini çalışma şartları ve güvenliğinin düzenlenmesi ve teminat altına alınmasını gerekli kılmaktadır.

Türk işçisinin ve çalışma hayatının meselerinin hal edilmesini sosyal refah devletine ulaşmanın şartı sayarız.

İşsizliği en büyük adaletsizlik addederiz. Tam istihdama ulaşmak hedefimizdir. Buna ulaşacak yegâne rasyonel yol ise kalkınma ve ekonomik büyümedir. Çalışanların refah ve güvenliğinin sağlanması, Türk işçisinin kalkınmadan kendisine düşen adil payı, emeğinin ve alın terinin karşılığı alması, çalışanların yarınlara garanti altına alınması, işçinin çalışmadığı veya iş bulamadığı zaman çaresizliğe terk edilmesi, ücret-verimlilik arasındaki münasebetin iyi belirlenmesi, iş güvenliği ve iş barışı tedbirlerinin geliştirilmesi, işçi emeklilerinin imkânlarının değişen hayat şartlarına göre ayarlanması, işçi tasarruflarının değerlendirilmesi ve işçinin bizzat iş sahibi olma gayretlerinin desteklenmesi, çalışma hayatının düzenlenmesinde tahakkukuna çalışacağımız hedeflerimizdir.

SENDİKAL HAKLAR

MADDE 48 – Mesleki dayanışma, mensuplarının or-

BEŞİNCİ BÖLÜM

DIŞ POLİTİKA

DIŞ POLİTİKAMIZIN ESASLARI

MADDE 52 – Dış politikamız, ülkenin güvenliğini sürekli sağlama, barış içinde yaşama ve dünya barışına katkıda bulunma, Birleşmiş Milletler Anayasasının genel prensiplerine uygun olarak dış ilişkileri geliştirme, ikili ilişkilerde hak ve muamele eşitliği ve menfaat dengesinin sağlanması, ekonomik ve sosyal münasebetlerimizin, öncelikle yakın komşularımızla, geliştirilmesi esasına dayanır.

